UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Infortiati Partem

Bartolus

Lvgdvni, 1567

Rebus dubijs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96147

Visual Library

circa onus. ꝛ contingit reformatio circa legatum. Solu. Id operatur ibi natura obligationum reſpectiuarum ſeu correlatiuarum, vt ibi dixi, ita etiã dices in propoſito. Si enim ea tantũ, que vni ex cauſa prelegati dederat, ademit, ꝛ de alijs nihil dixerit, videtur a toto receſſum: ſed hic reformauit diuiſionem in quibuſdam rebus in vtriuſque perſona, in quibuſdam omiſit, ꝛc.

1 ☞ Subſtitutio facta in legato, vel hereditate, cauſa certe infirmitatis, ſi teſtator liberatur ex illa, ꝛ moriatur ex altera, euaneſcit ſubſtitutio.

§. Cum poſt. Tranſlatio legati facta occaſione mortis ſperate ex exiſtente infirmitate, ita demum habet effectũ ſi ex eadem infirmitate legatarius moriatur non ſi ex alia. h. d. (Et ex hoc probatur ſ. de don. cauſ. mor. l. iij. cũ l. ſeq. ꝛ qđ ibi no. Quero que eſt ratio, ꝙ donatio facta cauſa mortis ſperate ex infirmitate exiſtẽti, reuocatur? Vide gl. que incipit ſec⁹ ibi, ſed arg. cõtra. Sol. vt ibi, quia illud ideo ne teſtamẽ-
a tum rũpatur.) No. ꝙ[a] ſi fit † ſubſtitutio in legato vel hereditate
1 cõtẽplatione certe infirmitatis, ꝙ eo liberato ex illa, mortuo ex alia, legatum vel hereditas non debet̃ ſubſtituto. ꝙ eſt notandum.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Not. quod. Adde ꝙ no. in l. iij. ſ. de do. cauſa mor. In contrarium facit quod no. Bal. in l. fi. C. de poſt. her. inſti.

LEX XXXI.

1 ☞ Memor preſumitur homo eorum que iam ſciuit.

Filio. Si ſeruus legatus transferatur in fundũ vt ibi perpetuo ſit legatum de eo factum videtur extinctum. h. d. Oppo. quia filio fuit relictum legatum generis, ꝛ vxori ſpeciei: ergo generi per ſpeciem derogatur. l. vxorem. §. codicillis. ꝛ §. feliciſſimo. ſ. de leg. iij. Solu. Hic iſtũ ſeruum poſt legatum factum tranſtulit in fundũ, ꝛ fecit eſſe de illo genere
1 per quod a legato ſpeciei videtur recedere. ¶ No. † ꝙ quis pre-
a ſumitur memor[a] eorum, que iam ſciuit. Concordat gl. ſuper verbo ſcire debet. in l. qui fundum. §. ſeruus. ſ. pro emp. Gloſſ. dicit contrarium in lege ex conſenſu. §. fi. ſ. de appel.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Preſumitur memor. Not. ꝙ quis preſumitur memor eorum que fecit in teſtamento adde tex. ꝛ ꝙ ibi no. Bar. in l. cum hic ſtatus in prin. de do. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ v de tex. in §. illud quoqꝫ in authen. de trien. ꝛ ſemi quem alle. gloſ. in l. hac conſultiſſima. in ver. at cum humana. qui teſt. fa. poſ. adde ad hoc gl. ꝛ Bart. in l. qui fundum. §. ſeruus. ſ. pro emptore.

1 ☞ Fideicõmiſſum ſi eſt ademptũ ex diſpoſitione teſtatoris expreſſa, legatũ nõ remanet penes grauatũ, ſed videtur ademptum.
2 Mulier non poteſt eſſe executrix in teſtamento.

1 §. Matri. Si fideicommiſſum eſt adẽptum ex diſpoſitione teſtatoris expreſſa, legatum non remanet penes grauatum, ſed videtur ademptum. h. d. Op. de l. pecunie. ſ. de ali. ꝛ cib. leg. ꝛ l. vnica. §. pro ſecũdo. C. de ca. tol. Sol. In contrarijs fit legatum inutile morte fideicõmiſſarij, vel alio caſu: hic vero potentia teſtatoris. Unde ſicut eum penitet de onere, ita videtur penitere de legato, vt ſ. l. proxi. §. Seia. Hanc ſol. tenent Petr. ꝛ Cy. in d. §. pro ſecũdo in ij. oppoſitione. Alij ſoluũt, ꝙ hic mater erat electa vt miniſtra, ideo apud eam non debet manere commodũ, ſed in contrarijs fuit electa vt legataria ſeu fideicommiſſaria. Hec ſol. nõ eſt vera quia hic non fuit electa nuda miniſtra, cum verba diſpoſitionis fuerint ad matrem directa, vt dixi in d.
2 l. pecunie. Tamen ex hac ſol. † not. ꝙ mulier poteſt eſſe executrix teſtamenti, dixi in l. a filio verſi. no. ꝙ mulier de ali. le. Quero, vtrũ alij duo fundi in l. quibus non fuit onus iniunctũ, debeãt apud matrem remanere? Glo. videtur velle ꝙ ſic. In contrariũ videtur ſ. l. proxi. §. Seia. Sed ſolue, ꝙ ibi, in mente teſtatoris erat dubiũ vtrum onus adiectum occuparet totum legatum, vel non. Unde adimendo onus, videt̃ a toto recedere, hic vero voluit expreſſe, ꝙ onus non occuparet totum relictum. Item opp. de l. ſi adimẽdo. ſ. eo. vbi adempto legato, non videtur adimi onus. Sol. ibi eſt caſus econuerſo. Unde adempto legato non videtur adimi onus legato iniunctum, ſed adempto onere, videtur ademptum legatum. Ratio diuerſitatis eſt, quia fideicommiſſum eſt cauſa finalis, quare legatum fuerat relictum, l. Titio circa prin. de condi. ꝛ demon. ꝛ ſ. de do. l. ij. in fi. vnde adempto fideicommiſſo, videtur adẽptum legatum, quia ceſſante cã finali, ꝛc. ſed legatum non eſt cauſa finalis relinquendi in fideicommiſſum, ſed eſt magis cauſa impulſiua: vnde adempto legato, non videtur ademptum fideicommiſſum.

1 ☞ Inimicus capitalis dicitur, qui accuſat de crimine capitali: ꝛ ob hoc legatum ademptum videtur.

a §. Seia. [a] Qui † accuſat teſtatorẽ de crimine capitali. vide-
1 tur ſibi capitalis inimicus, vnde legatũ videtur
1 ſibi adẽptũ. h. d. No. ꝙ licet faciat cõdicillos, ꝛ expſſe nõ adimat,
b tamen tacita ademptio durat.[b] Habuiſtis. ſ. eo. l. iij. §. fi. cũ l. ſeq.

ADDITIONES.

a AND. BAR. ¶ Seia. Et no. ꝙ ſi poſt accuſationẽ mortuus teſtator, heredes poſſunt petere a iudice, vt declaretur innocentia ſua, per iſtum tex. no. ꝛ ibi dixit Bal. in l. j. C. ne ex deli. defun.
b ALEX. ¶ Ademptio durat. Et vide quod per iſtum tex. no. dixit bal. in l. j. C. ne ex delic. defun. ꝛ dixi in l. ex iudiciorũ. ſ. de ac.

§. Filie. Per exactionem debitoris legatũ de eo factum videtur extinctum, niſi aliud appareat. hoc d.

LEX XXXII.

1 ☞ Detractio quantitatis ſi fiat de fundo legato, valet, ſi eſt minima.

1 Detrahere. Quero † quid erit ſi de legato fundi, detrahitur certa quantitas an valeat? R. ſi quantitas eſt ita minima ꝙ eſſet ridiculum: vt vnus nummus. vel duo, tunc non valeret, l. legato generaliter. ſ. de leg. j. Sed ſi eſſet magna quantitas, tunc valeret, quia fieret eſtimatio fundi, qua eſtimatione ſciretur quanta pars fuit detracta. pro hoc l. pater. ſ. eod. ꝛ l. ſancimus. C. de ... j. §. ſi is qui quadringenta. ſ. ad trebel.

TITVLVS V.

De rebus dubijs.

§. Supra. Dictum eſt de legatis, verũ quia ... occurrũt dubia, ideo hic ponit de rebus. Sed quero, nonne quicquid dictũ eſt. ſ. eſt dictũ ... cũ lex ſemper debeat eſſe de caſu dubio. l. quod Labeo. ... edi. R. quedã ſunt dubia circa factum, ꝛ de his tractat principaliter, licet etiaꝫ quandoqꝫ inſerat de dubijs iuris ſed precedentes loquuntur de dubijs iuris, facto poſito pro conſ...

LEX I.

1 ☞ Alternatiue pars ſi eſt dubia, declaratur habito reſpectu ad eſtimationem rei, que in alia parte poſita, eſt certa.
2 Alternatiue vtraqꝫ pars eſt in obligatione, quando in vtraqꝫ parte continetur res certa.
3 Legatum factũ de fundo Meuiano, ſi teſtator habebat plures fundos ſeparatos cum multis intermedijs. qui omnes vocabantur hoc nomine, non intelligitur de totali fundo, ſed de vno ſo...
4 Diſiuncta quando cadit inter totum, ꝛ partem, totum partem non comprehendit.
5 Alternatiua poſita inter totum ꝛ partem, vel genus ꝛ ſpeciem, quando ponatur pro coniuncta.
6 Genus ꝛ ſpecies ſi ponuntur copulatiue, an ſpecies ... trahat generi.
7 Podere legato, ꝙ teſtator habet in tali loco, intelligitur ... habebat eo tempore.
Manſus eſt tantum, quantum põt laborari cum ...

a Fundum. [a] Hec lex habet ... hꝫ põt diuidi ... uerſitatibus litere: quia in fi. quidem habet ... affirmatiuam, alij negatiuam. ſed ſecundum ...
1 mam. h. d. Si in aliqua † parte alternatiue ... qua res dubia declarat̃ habito reſpectu ad eſtimationem rei: que in alia parte alternatiue poſita eſt certa ... In tex. ibi in fi. ibi Meuiani: dic, ſcꝫ minoris. Et ratio eſt ... dũ Azon. quia eatenus, quatenus in vno dilexit, preſumitur ... dilexiſſe, vt inſti. de vulg. ſubſti. §. ꝛ ſi ex diſparibus. ꝛ ſ. eod. ... in fi. Item eſt ratio, quia non eſt veriſimile ꝙ teſtator poſuerit alternatiuam inter res, quarum vna eſt longe melior alia, vt ſi dicat ... go fundum valentem centum, vel lego fundum valentẽ decem,
2 ideo hoc preſumimus ex voluntate defuncti. Op. † ꝙ in alternatiuis vtrunqꝫ fit in obligatione. l. illud aut illud. ſ. de conſt. pec. l. duo rei. in fi. ſ. de ver. ob. Sol. Illud verũ quando in vtraqꝫ parte alternatiue, continet̃ certa res, ſed quãdo in vna parte alternatiue continet̃ res dubia, prius oportet ꝙ dubietas declaret̃ ... clarat̃ eo modo quo hic dicit̃, ꝛ illa res ita declarata dicetur eſſe in obligatione, vt lege contraria. Quero, quid ſi eſt dubiũ. cui ... do magis equiualet, an totali, vel particulari? Gl. dicit. ꝙ tunc ... eſt minus venit in legato. l. ſi ita ſit ſcriptũ. in fin. ſ. de le. j. ꝛ l. ... Julianũ. §. ſcio. eod. tit. ꝛ hec lec. procedit ſm literam negatiuam. ¶ Secũdo modo legitur, retẽta eadẽ lec. ſm literam affirmatiuam ꝛ ſecundũ hoc videtur in totũ precedẽti lec. cõtrariari. quare ... bes ſic intelligere. Nam ꝙ dicitur in tex. fundi Meuiani, dic. ... maioris. vel totalis. ꝛ ſic cõcordat cũ precedẽti. Et ita videbatur dicere Dy. Uel poſſumus intelligere aliter ſecundũ ꝙ gl. ponit ... ſum, quando totus erat vnus fundus, diuiſus tñ gratia vberioris culture, quo caſu pcedat lec. prout eſt hec litera negatiua. ...
2 ſi † poneremus. ꝙ eſſent plures fundi, ꝛ ſeparati cũ multis intermedijs, qui vno nomine vocabantur. tũc ſi legauit Meuianum ... Seianum fundũ, non intellexit de totali, ſed ſolũ de vno Meuiano. ...

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

no,ſiue magna pecunia,ſeu parua diſtinguatur. hoc probatur j̃.
de verb.obl.l.qui ex plurib. Unde id ꝙ dicit in l.Caiꝰ.§.Titius.
ſ.de leg.ij.habet locũ qñ totus fundus contiguus erat,tñ gratia
vberioris culture diuiſus. Sed qñ fundi erãt ſeparati,nũquã ap-
pellatione fundi Meuiani cõtinerent oẽs fundi Meuiani,ſed ſo
lum vnus fundus ex Meuianis,d.l.qui ex pluribus.Et hãc lect.
tene mẽti. ¶ Uenio ad ſecundã lect. ⁊ legit ſecundo modo ſecũdũ
Ro.ſecundũ quem h.d.Quãdo diſiuncta †cadit inter totũ ⁊ par-
tem totũ partẽ nõ cõprehendit.h.d.⁊ eſt no.lec.Opp.ꝙ[b] quando
eidẽ legat genus ⁊ ſpecies, generi per ſpeciẽ non derogatur, l.le-
gata.in princi.ſ.de ſup.le.⁊ de fun.inſtr.l.cũ delanionis.§.cui fun
dum.⁊ §.quidã,⁊ l.queſitũ.§.pen.eo.ti.Sol.gl.Cõtraria loquun-
tur quando genus ⁊ ſpecies legãtur copulatiue:hic quãdo legã-
tur alternatiue.Cõtra hoc opp.quãdo alternatiua cadit inter to-
tum ⁊ partẽ,videt ꝙ reſoluatur in coniunctã, l. Quintus Mu-
tius,in fi.de auro.⁊ arg.le.⁊ l.ſepe.§.⁊ cũ dicimus.j.de ver.ſi.Sol.
†Quantũ eſt in propoſito,dic ſic.Quãdoqꝫ alternatiua cadit in-
ter totũ ⁊ partẽ integralẽ quantitatiuã,nõ ſubſtantialem, ⁊ tunc
in toto nõ cõtinetur pars:caſus eſt hic,Ratio,qꝛ fundus recipit
limitationẽ deſtinatione patriſfamilias,l.ꝙ in rerũ.§.ij.ſ.de leg.j.
Quandoqꝫ alternatiua cadit inter totũ,⁊ partẽ ſubſtantialẽ,vt
fundus,aut vſuſfructus,vel domꝰ aut paries,vel ſuperficies aut
domus,tunc in toto continetur pars,l.plane.§.pe.ſ.de leg.j.⁊ l.ſi
Titio fundus.ſ.de vſufru.leg.Quãdoqꝫ alternatiua cadit inter
totũ ⁊ partẽ predicamentalẽ,vt inter genus ⁊ ſpeciẽ, ⁊ tũc diſiũ
cta ponit pro coniuncta,l.quintus.ſ.de aur,⁊ arg.le.⁊ l.ſepe.§.⁊
cum.de verb.ſig. Ratio,qꝛ in iſtis duobus vltimis caſibus, totũ
⁊ pars nõ diſcernũtur in diſpoſitiõe patriſfamilias, ſed a natura
ipſa, ⁊ a cõmuni vſu loquẽdi diſcernimus: ſicut dicimus in nomi
ne ꝓprio, ⁊ appellatiuo, l. ſi quis in fundi vocabulo.ſ.de leg.j.qđ
intellige vt ſtatim dicã. Iſtud vltimũ mẽbrum videtur cõtra hãc
l.itelligẽdo, ꝙ iſta plura predia nõ erãt vnũ totũ itegrale,ſed erãt
plura predia diuiſa multis intermedijs:tũc ſi legaui Meuianum
aut Seianũ,videor legare totũ aut partẽ predicamẽtalẽ,⁊ ſic de-
bet accipi copulatiue. Rñ. iſtđ vltimũ mẽbrũ debet diſtingui per
hanc l.ſic.Quãdo alternatiua cadit inter genus ⁊ ſpeciẽ reſolui-
tur in cõiunctã,hoc eſt verũ,quando genus differt a ſpecie in ma
gna pecunia:qꝛ tũc illa adiectio videt facta magis cauſa augmẽ
tandi,quã diminuẽdi. Non enim eſt veriſimile,ꝙ alternatiuã po-
ſuerit inter res ita diſpares,vt ſ.dixi ſecundũ aliã lect.Sed quã-
do genus ⁊ ſpecies nõ differũt magna pecunia,tũc ſumitur alter
natiue,vt eſt tex.hic in fi.prout habetis literã negatiuã. Si vero
6 habetis literã affirmatiuã,intelligo ſcđm aliam lec.†Alterius eſ-
ſet videdũ,quãdo genus,⁊ ſpecies ponũtur copulatiue,an ⁊ ſpe-
cies addat vel detrahat generi,tãgit gl. De hoc dixi in l.queſitũ.
§.pe.de fun. inſtr.⁊ no.p Dy.in c.generi,de re.iu lib.vj. Ultimo
iſta lex põt induci ad q. quã tetigi in l.ſi ita.,ſ. de aur.⁊ argen. le.
7 Si†lego tibi podere meũ,qđ habeo in tali loco.⁊ dixi,ꝙ ſignifica
tio iſtius vocabuli podere pẽdet etiã ex vſu loquẽdi qꝛ quidã in-
telligũt idem ꝙ de mãſo,id eſt, quãtum vnum par boum labora-
re poſſet in anno,vt dixi in d.l.ſi ita.Quidã intelligũt podere,id
eſt,plura predia cõtenta ſub vna appellatione, ſeu nominatione:
⁊ ideo forte eſſet dicẽdum,ꝙ cũ iſtud nomẽ podere, nõ ſit nomen
iuris,ſed ſit nomẽ quod recipit limitationem ſecundũ diſpoſitio-
nem patriſfamilias, ꝙ idem eſſet ꝙ in legato fundi,ꝙ inſpiciatur
tẽpus preſens,ſcilicet,teſtamẽti,vt dixi i d.l.ſi ita.de aur.⁊ ar.le.

ADDITIONES.

a ALEX.¶ Fundum.Et per iſtũ tex.decidit Bald,not.q.in l.⁊ ſi
poſt tres ſi qs cautio.ꝙ ſi ſtatutũ dicit ꝙ talis puniatur in mille,
vel alia pena arbitrio iudicis,ꝙ nõ poteſt imponi alia pena, que
nõ ſit equalis prime,vel parũ excedens.quod no. Ad hoc faciunt
que ſcripſi in j.lec.Bar.ſuper proe.digẽſti vete.vbi late.Itẽ facit
iſte tex.cum hic not.ad queſtio.no.Bald.in l.emptorem.C.locat.
AND.BAR. ¶ Et vide Lu. Ro.in conſil.cc.xxiij.vbi allegauit
iſtum text.pro ſingulari ꝙ vna pars alternatiue declarat aliam.
b ALEX. ¶ Oppo. ꝙ adde que de hac diſiunctiua no.per bart.
in l.vbi pactũ in prin.poſt.gl.C.de trãſ.Et facit ad q.de qbus per
bal.in c.j.§.in gñrali.ſi de feu.fue.cõtro.in cõceſſione vaſallorũ ca
ſtri,⁊ i c.j.de cap.q cu.ven. Adde bar.in l.ſi plures de cõd.inſer.⁊
bal.i.l.in teſtamẽto.C.ad l.fal.⁊ i ti.de pa.cõſtã.in ꝟſ.inueſtituraꝫ
recipiẽt.Quid in cõceſſione rerũ,an videar cõcedere homines in
eis.bal.i l.j.ſ.de ſta.ho.⁊ ibi Gui. ꝙ ſic, dũmõ nõ ſint ſibi cõiũcti
ſanguine.adde no.p Io.an.i c.certificari.⁊ in c.i noſtra.de ſepult.

LEX II.

1 ¶ Relictũ adminiſtratoribus ciuitatis,ciuitati videtur relictũ.
2 Legatum factum prelato eccleſie,ſi fit a coniuncto, debetur pre
lato,ſi ab extraneo,contemplatione eccleſie videtur,⁊ ei debetur.
3 Legatum factum canonico non habenti adminiſtrationem,vide
tur relictum cõteplatione perſone,⁊ ei debetur: ſi canonicis vni
uerſaliter ⁊ indefinite,eccleſie.

4 Priuilegium conceſſum,quando eccleſie foret vtile,alij inutile.
5 Legatum factum monacho,acquiritur eccleſie.

a CIuibus.[a] Quod †relinquitur adminiſtrato-
1 ribus alicuius vniuerſitatis, videt
ipſi vniuerſitati relictũ.h.d.Opp.imo.id, quod relin-
quitur mihi.eſt meum,vt per totũ titu.de leg.hic dicit
contrarium,quare male.Huiꝰ timore dicit gl.j.ciuibus. forte ad-
miniſtratoribꝰ ciuitatis.Et p h.d.Pet.in l.j.C.de ſacr.ſan.eccle.
b ſi relinquit prelato[b] eccleſie,videtur relictũ eccleſie,ſed ſi relinqui-
tur vni canonico vel preſbytero,nõ habẽti dignitatem vel admi-
niſtrationem ibi tunc non videtur relictũ eccleſie, ⁊ hoc dicit per
2 hanc legem.Circa †primũ quod ipſe dicit,quãdo relinquitur ad
c miniſtratoribus,videtur relictũ eccleſie,videt debere diſtingui,[c]
an relinquatur ſub nomine proprio an ſub appellatiuo,ſecundũ
diſtinctionẽ,l.ſi communis ſeruus.infra de ſtipulatio.ſeruo.quod
quidam dicunt:veritas eſt,qđ imo debet diſtingui, an relinqua-
tur a cõiuncto,⁊ tũc intuitu perſone:an ab extraneo:⁊ tunc intui
tu eccleſie videt relictũ.Text.eſt in c.requiſiſti.extra de teſt. facit
auth.licẽtia.de epiſc.⁊ cleri. Addo l. tutor petitus.§.penul.ſ.de
excu.tut.Sed quare hic nõ adhibetur illa diſtinctio,precedat no-
men proprium,vel appellatiuũ:Circa hoc cogitabis.Circa ſecũ-
3 dum:†quãdo relinquitur preſbytero[d] non habẽti adminiſtratio-
d nem ꝙ videatur relictũ contẽplatione perſone,hoc videt contra
tex.in l.annua.§.j.ſ.de ann.leg,prout ibi loquitur de libertis:Sꝫ
poteſt reſpõderi,aut relinquit vno liberto vel canonico, tũc pro-
cedunt que dicũt dicti doc.Caſus eſt in d.c.requiſiſti.circa fi.Sꝫ
ſi relinquit omnibꝰ canonicis vniuerſaliter,vel canonicis indefi-
nite,videt relictũ cõtẽplatione eccleſie,d.l.annua.⁊ ita põt intelli-
gi hic,qđ dicit,ciuibus,indefinite ⁊ ita videt intelligere gl. j.in l.
Lucius.§.ciuibus.ſ.de leg.ij.⁊ hoc videt velle Pet.in d.l.j.C. de
4 ſacroſan.eccle.licet,iſtas leges nõ alleget.Cõtra iſtud videtur gl.
in l.nõ plures.in fi.gl.C.de ſacroſan.eccle.vbi priuilegium cõceſ-
ſum clerico,videtur cõceſſum contemplatione eccleſie, quod ⁊ ad
alias acquiſitiones trahi poteſt:ita not.ibi glo. Sed inſtituendo
illam gl. debemus eam intelligere. quando priuilegium vel con-
ceſſio continet id,quod alij foret inutile,eccleſie vtile.Exẽplum in
priuilegio de facili poni poteſt, ſed in conceſſione poteſt poni ſic.
Concedo ſeu lego clerico iter per fundum meũ ad fundum eccle
ſie,tũc videtur cõceſſum fauore eccleſie.ita debet intelligi illa. gl.
alias diceret male.Predicta omnia ĩtelligatis in prelatis ⁊ cleri-
5 cis ſecularibus,qui poſſunt habere proprium in his † vero,qui
ſunt regulares,⁊ non poſſunt habere proprium,illi indiſtincte ac
quirunt eccleſie,vt in auth.ingreſſi.⁊ l.Deo nobis.§.huius autẽ.
C.de epiſ.⁊ cleri.

ADDITIONES.

a ALEX.¶ Ciuibꝰ. An ⁊ quãdo appellatione perſone veniat ci-
uitas,⁊ quando collegium,vide no.per Imo.in l.ij.in prin.de ver.
obli.in materia miſti.⁊ facit l.mortuo.j̃.de fideiuſ.
b ¶ Si relinquitur prelato.Et vide Sal.in l.placet.alias non plu
res.C.de ſacroſanc.eccleſ.
c ALEX.¶ Debet diſtingui.An ⁊ quando relinquitur prelato,
videatur relictum eccleſie contemplatione, dic vt tractat Guid.
de ſuza,in l.j.de ſacroſan.ecc,⁊ vide quod not.dicit Bar.in l.an-
nua.§.j.de an.leg.
d ALEX.¶ Preſbytero.Adde no.in l.non plures.de ſacroſanc.
eccl.omnino qđ no.Bal.de pac.conſtan.in ver.eccleſijs,vel epiſco
pis.per illũ tex.⁊ ſ.de do.prele.in l.cum quis.verſ.nã ⁊ ſi quis.Et
de hoc habes tex.in fi.de cap.Corra.vbi omnino vide adde ꝙ no.
Inn.in c.cum in officijs.de teſta.⁊ hoc ſi talis eſt epiſcopus.qui
poſſit habere proprium alias de neceſſitate acquiritur epiſcopa
tui.xviij.q.j.ſtatutum.⁊ vide,que refert.Bald.in l.priuilegia.ad
fi.de ſacroſan.eccle.Et quando relinquitur alicui ſub nomine di-
gnitatis,vide Bal.in l.hac conſultiſſima,qui teſt.fa.poſ.⁊ eſt bo-
na glo.in c.peremptorias.de priui.in vj.que vult non videri reli-
ctum factum clerico contemplatione eccleſie.⁊ aliquantulum vi-
de de hac materia. IO.FR.RV. ¶ Adde Sozi.hic qui plene
diſtinguit in materia huius l.

LEX III.

1 ¶ Significationi proprie vocabuli ſtatur, quando non conſtat
de voluntate defuncti.
3 Significatio vocabuli habẽtis plures ſignificationes accipitur
que congruit voluntati defuncti.

IN ambiguo. Tene lectu.que habet ꝙ in
prima parte fuit erratuꝫ in
nomine proprio,in ſecũda in appellatiuo. Secũda ibi,
ita que.Circa primã partem gl.ponit exemplũ duobus
modis.Tene primum,ꝙ probatur per caſum in l.vbi. j̃.co.Cõtra
primam partem oppo.ꝙ vbi eſt verbum ambiguum,non ſtemus
voluntati defuncti.l.ſi alij.ſ.de vſufr.lega.Soluũt quidam, quod

1 ibi fuit ambiguitas rei: hic verbi. Tu dic,† ꝙ ibi non conſtabat de voluntate defuncti: ideo ſtatur proprie ſignificationi vocabu
2 li vt ibi dicitur ſecundum Ro. Item† hec lex facit contra omnes, ⁊ contra me,qꝛ quando habemus leges ponentes plures lec.dicimus,vtraque lec.poteſt eſſe bona. Videre quādo vna lex habet plures lec.quelibet poteſt eſſe bona: cōcedo,ſi probatur per alias leges,vel rationes aliarum legum. Sed pro certo Iuriſcōſultus de vna tantum intellexit,licet de quo voluerit intelligere incertū
* ſit* apud nos. Item opp.ad ſecundum dictū.ſ.de leg.iij.l.nō aliter.vbi receditur a verbis propter voluntatem teſtatoris.Solu.
3 in cōtrario vocabulum habebat plures ſignificationes.vnde accipitur illa que congruit voluntati defuncti: hic vero habebat vnam ſignificationem tantum. Vltimo gl.oppo.j.de appel.l.j.§.ſi quis.Solu. Hic eſt error in verbi prolatione. ibi in facti executione.Circa quem errorem eſt iuris diſpoſitio vt ibi patet.

ADDITIO.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Licet incertū ſit apud nos. Itē qñ aliquod preceptū iure diuino varie intelligitur p doc. Theologie.licet quis contraueniat,non peccat mortaliter,vt colligitur p text. ſing.⁊ gl.in c.capellanus.⁊ ibi doc.no.de ferijs.⁊ ſequitur Alexā. cōſi.j.inci.circa primum dubium.vol.j. vide Iaſ. in l.diem functo. viij.no.ſ.de offic.aſſeſſ.⁊ pro iſta theorica Bart.facit authoritas Boetij quam alle.Bal.in l.j.in vltimis verb.C.de bon.poſ.cōtra tab.⁊ pro precedenti dicto vide determinationē Imo.in c.ne innitaris de conſtit. Vnum tamen not.ꝙ qñ lex habet plures intellectus debet teneri in dubio ille per quem nunquā ledatur regula iuris cōmunis ſm Alex.poſt Io.and.⁊ Cy.quos alle.in l.ſi is qui ex bonis.ſ.de vulg.⁊ pup.vide etiam in ſimili Bald.in l.precibus.C.de impub.⁊ alijs ſubſtit.

LEX IIII.

PAulus reſpondit id. Cōditio dādi poteſt cōferri in perſonam certam ⁊ incertam hoc dicit. Opp. j.l.proxim. vbi legatum incerte perſone non valet.Solu. Aliud in legato, aliud in dando cauſa conditionis implende. Ratio eſt,quia legatum debet continere obligationem.Vnde eſt neceſſe quod ſit in perſona,in qua obligatio ſuſtentetur.Sed conditio non continet obligationem,ſed euentum facti,ideo in incerta perſonam poteſt inferri.Ita loquitur hic.

LEX V.

PAulus reſpondit cum Si perſona legatarij non apparet,legatum non valet.h.d.Opp.⁊ videtur,quod ſi non adducitur perſona valet diſpoſitio, l.qui pecuniam.j.de ſta.lib. Sol. Ibi grauatur legatarius vel fideicommiſſarius. vnde in dubio videtur grauatus dare heredi a quo ſenſit commodum hic vero grauatur heres.qui cōmodum ſenſit a ſeipſo non ab alio. Item opp.j.l.proxi.vbi valet relictum incerte perſone. Sol. ibi incertitudo venit certificanda ex aliquo futuro euētu:hic ſecus vt ibi plene ſtatim dicam:quod tene mēti.

LEX VI.

1 ☞ Incertitudo quando vitiet legatum.
2 Relictum in vim modi non valet.
Relictum in vim modi producit actionem ⁊ obligationem.
3 Inſtitutio heredis ſi continet perſonam incertam quādo valeat.
4 Tutele datio ratione incertitudinis quando valeat.
5 Executoris incerta datio, que non venit certificanda non valet.
6 Executor conſtitutus a teſtatore.⁊ ſi nolit,vel non poſſit eſſe executor alium conſtituat, talis conſtitutio an valeat, etiam ſi eſſet datus ad pias cauſas, niſi relicta eſſent certa.
7 Teſtator ſi dicit,relinquo executorem miniſtrum fratrum de penitentia,qui pro tempore fuerit,valet datio talis.
Procurator incertus dari poteſt.
8 Executor ſi eſt datus quem Titius nominabit valet eius datio.
9 Electio ad ſeculares adminiſtrationes de perſona incerta poteſt fieri a ciuitate per legē, vt puta, ille dicatur electus, pro quo ſors ceciderit.
Priuatus habens ius eligēdi nō poteſt eligere perſonā incertā.
10 Electio facta de certo ſed dubitatur de quo,certificatur ex diſpoſitione eligere debentium,ſi ſunt duo.

QVidam. Valet legatum factum incerte perſone de certis,vel de incertis ſi incertitūdo venit declaranda ex aliquo futuro euentu. h.d. hec lex. ¶ Opp.quod legatum factum incerte perſone non valet vt Inſtit.de lega.§.incertis.Solu. Quidam dicunt quod hic legauit incerte perſone de certis vt ibi,ex heredibus ceteris pro amicis meis.Sed contra hanc ſolutionem videtur text. hic,ibi ſiue qs alius,⁊ ſic videtur icerta perſona de incertis.So. Quidam dicunt ꝙ dictio alius,implicat.ſcilicet,alius ex amicis. ⁊ hoc videtur probari per finem huius l.dum dicit,alius ex amicis.licet hec ſol.in ſe ſit vera,tamen doct.dicūt ſic, Si legatur [illegible] certo de incertis.ſed tamen incertitudo venit certificanda ex [illegible] quo futuro euētu,legatum valet.Et ſic intelligūt hic ſimpliciter [illegible] alius,ſiue ſit amicus ſiue extraneus.facit l.extraneum.C.de her[illegible] di.inſtit. Non ob.§.incertis qꝛ quod ibi dicitur, corrigitur [illegible] ſed nec.eod.titu.⁊ hoc tenent doct.in l.id quod pauperibus.C.de
a epiſ.⁊ cle. Itē opp.[a] de l.id quod pauperibus.Sol.gl.ꝙ ibi ſpecia[illegible] le eſt fauore pauperum. Bl.dicit verum,quando non habet pauperes certum collegium,vt hoſpitale,qꝛ tunc nō eſſet ſpeciale [illegible] cuilibet collegio approbato legari poteſt,vt C.de ſac.ſan.eccl. ⁊ l.ij.ſ.eod.⁊ l.cum ſenatus.j.eod. Oppon.ſ.eod.l.Paulus [illegible]
1 lu.vt ibi dixi. ¶ Et† ad declarationem huius materie diſtingue ſic,cum queritur an incertitudo vitiet legatum,aut eſt incertitudo rerum,⁊ dic vt in l.legato generaliter.§.j.ſ.de leg.j.⁊ Inſti.de leg.§.ſi generaliter.⁊ l.cū poſt.§.gener.de iure do.Aut eſt incertitudo perſonarum,⁊ tunc quandoqꝫ aſſumuntur perſone [illegible] bus,vt lego duos ſeruos Stichū,⁊ Pāphilum,⁊ tūc dic [illegible] quis a filio.§.ſi quis plures.ſ.de leg.j. Quādoqꝫ aſſumuntur [illegible] prie,⁊ iſta eſt ꝓprie materia noſtra:quo caſu dic, Aut eſt incertitudo circa perſonā eius a quo relinquitur: ⁊ tunc videtur [illegible] ab herede.l.ſi ſeruus.§.qui margaritā.de le.j.ſ.⁊ l.ſi.C. [illegible] niſi aliud appareat,vt ibi not. Aut eſt incertitudo circa [illegible] eius,cui relinquitur:⁊ tūc aut nulla expreſſa pſona e[illegible] tur:aut relinquit,expreſſa perſona,que tamen ſit dub[illegible] relinquitur nulla expreſſa pſona ſpecialiter,ſed vniuerſ[illegible] definite de vniuerſis,vel vno de plurib⁹. Primo caſu ſi [illegible] linquitur ab herede alij,nō valet.vt ſ.l.proxi.Si vero a l[illegible] vel fideicōmiſſario.valet : ⁊ intelligitur ꝙ debet dari her[illegible] pecuniam.j.de ſta.libe. Rationē dixi ſ.l proxima. Secu[illegible] legatum valet,licet nō in effectu,qꝛ heres nō cogitur ſoluere [illegible] appareat de quo teſtator ſenſerit:pōt tamē ſoluere ſi voluerit [illegible] tu.j.l.iij.§.ſi quis duobus.⁊ ſ.de leg.ij.l.ſi quis ſeruum.§.[illegible] de teſt.tut.l.duo ſunt Titij. Fallit ſi reſultat pariter incertitudo perſonarum ⁊ rerum,qꝛ tunc non valet ipſo iure.vt j.eo.l.[illegible] de pluribus,⁊ de manu.teſt.l.cū ex plurib⁹.⁊ hoc vltimū no.[illegible] Dy.in ca.obſcuris.de reg.iur.lib.vj. Tertio caſu,aut incertitudo venit certificāda ex aliquo futuro euētu.⁊ valet legatum, vt [illegible] Aut nō venit certificāda:nec certificat.⁊ tūc aut relinquitur [illegible] certe perſone de certis , ⁊ valet legatum,⁊ Inſt.de leg.§.[illegible] ⁊ ſ.de lega.j.l.ſi ſeruus legatus. §. huiuſmodi. Aut relinquitur incerto de incertis,⁊ non valet,vt ſi dico,lego vni hominum [illegible] incertis. Fallit fauore pauperū.l.id ꝙ pauperibus.⁊ l.ſi.C.de epiſco.⁊ cle.licet ſecus ſit in eo qð relinquitur cauſa conditionis implende,vt ſ.eo.l.Paulus.⁊ ibi vidiſtis rationem [illegible] do hanc materiam plenius declaratam,quam [illegible]
2 id quod pauperibus. ¶ † Quero, aliquid eſt relictum in vim modi,an ſit idē ꝙ in dando cauſa conditionis [illegible] videtur,cū modus ſit conditio.l.j.C.de his que [illegible] trariū eſt veritas,qꝛ id,qð relinquitur in vim modi [illegible] nem ⁊ obligationem producere.l.fin.C.de his que [illegible] requiritur perſona.in qua ſubſtantietur obligatio. [illegible]
3 to,vt dixi in l.Paulus.ſ.eo. ¶ Quero† quid in heredis inſtitutione ſi continet incertam perſonam,an valeat: Tex. Inſti.de [illegible] §.ſed nec huiuſmodi ſpecies.⁊ d.l.ſi ſeruus.§.huiuſmodi [illegible] dicit idem in heredis inſtitutione,qð in legato. Tu tamen [illegible] vt habeas leges magis proprias,dic ſic. Aut heredis inſtitutio continet perſonam penitus incertam nullo modo declarabilem [illegible] non valet.l.ſi quoties.§.heres.de hered.inſt. Aut continet perſonam certam,ſed dubitatur que ſit,⁊ tunc videt̃ ꝙ non valeat [illegible] appareat de quo teſtator ſenſerit.l.in tempus.§.j.ſ.de here.[illegible] Aut continet vnū de pluribus,aut de vniuerſis.⁊ tunc aut [illegible] certificandū ex aliquo futuro euentu ⁊ valet arg.huius legis [illegible] iuncta l.ſi ſeruus.§.huiuſmodi. Aut perſona nō venit certificanda.nec certificatur,tūc aut inſtituit perſonam incertā de certis ⁊ valet.l.vter ex fratribus.de cond.inſti.⁊ de here.inſti.l.[illegible] §.ſi quis tamen.⁊ de bonorū poſſeſ.ſecundum tab.l.ij.§.ſi [illegible] ita. Aut inſtituit incertū de incertis.⁊ non valet.d.§.incertis.
4 iuncto §.ſed nec huiuſmodi ſpecies. Inſti.de leg. ¶ Tertio [illegible] quid in tutele datione: Reſpon.in hoc eſt plus,qꝛ tutele datio certa,etiam ſi in aliquo futuro euentu veniat certificanda,non valet.l.tutor incertus.de teſt.tu.⁊ Inſti.de leg.§.tutor. Ratio [illegible] ter tutelam ⁊ legata ponit gl.in d.l.ſi quis a filio.§.ſi quis plures j.de leg.j. Predicta vera,quando teſtator reliquit incertum [illegible] ſi certū.ſed de quo teſtator ſenſerit dubitatur,qꝛ tūc valeret [illegible] ſtaret de quo teſtator ſenſerit.l.duo ſunt Titij.de teſt.tu. Predicta vera,quādo incertitudo eſt circa perſonam eius,qui da[illegible] tutor:ſed ſi eſſet circa perſonam eius cui daf, dic vt l.tutor [illegible]
b teſta.tu. Quero,[b] quid in executoribus† vltimarum voluntatum.
5 Et videtur idem,qꝛ incertitudo habet vitiere iſtud,ſicut officium tutele cui equiparatur.ar.eius qð not.in l.antepe.ſ.de tut[illegible]

ſta equiparatio non eſt per omnia, vt ĩ. patebit. Preterea, videtur eadem ratio, que in tutore. ſi bene reſpicis gl. que eſt in dicta l. ſi quis a filio. §. ſi quis plures. ff. de leg. j. Et per hoc† videtur qđ illud ꝙ teſtatores ſepe faciunt, qꝛ dicunt, facio talem fideicommiſſariam, ⁊ ſi nolit, vel non poſſit, do ſibi poteſtatem alium faciẽdi, non valet[c] qꝛ eſt captatoria, l. captatorie. ff. de lega. j. ⁊ l. vtrum. §. j. c. Sed videtur ꝙ non valet, alia ratione. qꝛ executor incertus non poteſt dari, ſicut nec tutor, ⁊ hoc videtur[d] verũ etiam in executoribus ad pias cauſas. Nam ſcitis, ꝙ datio tutorum eſt fauorabilis, ⁊ tamen nõ valet, qꝛ poſſet redũdare in pupillorũ leſionẽ. Et ſi hoc eſt verum, quomodo† valet iſtud relictum, relinquo executorem miniſtrum fratrum de penitentia, que pro tempore fuerit? Nam tutele datio hoc modo facta nõ valet, l. tutor incertus. de teſta. tu. Quomodo ergo poteſt valere executoris datio? Reſpon. valet ſicut poteſt dari procurator incertus, vt extra de procura. c. j. in vj. ⁊ not. per Cy. in l. quod quis. verſ. querunt hic doct. C. de procu. in j. q. licet contrarium no. gloſ. ff. de procu. l. j. in prin. Et hoc apparet per rationem. Nam per dationem tutoris, quis prouidet aliĩ, ſcilicet pupillo, quia ius adminiſtrandi porrigitur ad omnia bona pupilli, etiam aliunde queſita, ⁊ ideo lex non permittit hoc niſi patri, non aliĩ, merito ipſe non poteſt committere ſub incerto, quia ſecundum hoc concederet poteſtatem alteri, ꝙ lex noluit: ſed faciendo procuratorem, prouidet ſibi: ita faciendo executorem, quia eius officium ſolum ad relicta a ſe porrigitur: ⁊ ſic eſt eadem ratio, que in legato certificando ex aliquo futuro euentu, vt hac lege dicitur. Sed puto aduertendum. qꝛ aut teſtator dicit, ꝙ alius habeat poteſtatem faciendi executorem, ⁊ non valet qꝛ eſt captatoria voluntas, vt dictum eſt. Fallit ſi eſſent certa relicta ad pias cauſas, vt extra de teſta. c. cum tibi. Si vero †dicit, facio executorem illum, quem talis nominabit, valet. quia non ſubſtantia, ſed nominatio perſone eſt ſibi commiſſa, vt ĩ. eo. l. vtrum. §. cum quidam. ¶ Quero. †circa electiones factas ad ſeculares adminiſtrationes, an valeat electio[e] facta de perſona incerta? Puto ſic dicendum, ciuitas per legẽ ſuam poteſt facere electionem de incertis, vt ille intelligatur electus, pro quo ſors ceciderit: pro quo facit in auth. de defen. ciuita. §. interim, in eo ꝙ dicit de electione, que fit per circulũ. ſed vnus homo priuatus, cui conceditur ius eligẽdi, nõ poſſet facere electionem incertã, eadem ratione, que eſt in tutore, vt no. in d. §. ſi quis plures. ff. de lega. j. maxime cũ reſpublica minoribus equiparetur, vt l. reſpubli. C. ex quib. cau. maio. l. rẽpublicã. C. de iure reip. lib. xj. ¶ Vltimo† quero, illi qui habebãt poteſtatem eligendi, aliquem certũ, tamen dubitatur, cum eſſent duo eiuſdem nominis: quid iuris? Rñ. niſi appareat de quo ſẽſerint, non valet, l. duo ſunt[f] Titij. de teſta. tut. Sed puto, ꝙ ſi ſint duo electores, ex dicto eorum legitime diſpoſitio declarabitur de quo ſenſerint, c. cum dilectus. extra de elec.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Item opp. Et quando incertitudo vel generalitas vitiet ad pias cauſas, vide Bal. in l. priuilegia. C. de ſac. ſan. eccle. ⁊ adde in materia Bal. in d. l. id quod pauperibus. in prin. ⁊ quod no. Bald. in l. executorem. C. de execu. rei iudica.

b ALEX. ¶ Quero quid. Vide Bald. ⁊ doc. no. in d. l. ſi quis a filio. §. ſi quis plures de leg. j.

c ALEX. ¶ Non valet an poſſit dari poteſtas faciendi executorem, vide Bald. in d. l. id quod pauperibus ⁊ Bald. omnino in l. nulli. eo. tit. ⁊ in l. executores. C. de exe. rei iudic. ⁊ in l. captatorias. de teſt. mil. ⁊ per Ioan. And. in c. j. de procu. in vj. ⁊ refert Bal. in d. l. id quod vbi etiam alle. Ioan. And. in Spe. in titu. de inſtru. edi. ⁊ Bald. in l. ⁊ in epiſtola. in fi. C. de fideicom.

d AND. BAR. ¶ Et hoc videtur. Et vide Bald. ⁊ Mod. in l. captatorias. C. de teſt. mili. ⁊ Bal. in l. fina. C. de codi.

e ALEX. ¶ An valeat electio. Adde Bal. in l. ſi quis ad declinandam. de epiſco. ⁊ cleri.

f ALEX. ¶ L. duo ſunt. Nota ad l. duo ſunt Titij. ⁊ vide quod etiam no. per gl. ⁊ doc. in c. quoniam Abbas. de offi. deleg.

§. Si tibi ⁊ poſthumo. Poſthumus, qui non naſcitur, non facit partem, ſi vero naſcuntur plures, quilibet cum ſibi coniuncto admittitur in virilem. h. d. Oppo. ꝙ poſthumus alienus non poſſit inſtitui: nec ei legari, vt Inſti de leg. §. poſthumo. ⁊ Inſt. de bo. poſ. in prin. Sol. illud ſecundum legem antiquam xij. tab. hodie ſecus ſecundum iſta tempora, l. heredi poſthumo. ff. de leg. j. ⁊ l. Gallus. §. ille caſus. ff. de lib. ⁊ poſth. ¶ Opp. ꝙ etiam poſthumus, ſi non naſcitur, facit partem, l. plane vbi §. ſi coniunctim. ff. de leg. j. Sol. Ibi ideo quia legatum quodam reſpectu valet. quia ſeruo proprio heres ex curialitate dare tenetur, l. pen. §. alio. C. de ne. ſer. hered. inſt. Oppon. ꝙ omnes poſthumi admittantur in vnam portionem, quia omnes ſunt coniuncti vno nomine collectiuo. vt ff. de here. inſti. l. ſi Titius. ⁊ l. interdum. in prin. eo. tit. Sio. non ſoluit, ſed Dy. dicit, ꝙ ibi omnes erant nati, ideo inſimul omnes nominati vocantur in vnam portionem: hic vero non erãt nati, ⁊ ideo eſt veriſimile quod ſi teſtator naſcituros tot extimaſſet, omnibus viriliter legaſſet. quod puto ſatis bene dictum. Non enim eſt quid imputetur teſtatori, cum eos ſegregatim nominare non poterat, cum non eſſent nati: ⁊ hoc cogitare non debebat, cũ veriſimiliter nõ eueniat. Alle. Dy. ad hoc l. qui filiab⁹. §. j. ff. de lega. j. ¶ Ex hic poteſt inferri ad q. dicit teſtator. ſi talis deceſſerit ſine liberis, veniat hereditas mea in Caium ⁊ Sempronium, vel eorum filios, nõ dixit, in ſtirpem: decedit vnus ex his, relictis pluribus filijs, vtrum omnes iſti filij admittuntuntur in vnam portionem cum ſuperuiuente: an quilibet habebit tantum quantum ſuperuiuens? Et hic videtur tex. ꝙ ſic, ſcilicet, ꝙ quilibet debet

a habere tantum: ſed tamen de iure videtur contra. Nam videtis[a] ꝙ teſtator voluit patrem viuentem preferri filijs, etiam ſi multos haberet, licet pater ſine dubio non vocaretur niſi in dimidia. Filij ergo, qui debent venire poſt patrem, quem teſtator plus dilexit, non debẽt habere plus eorum patre, vt ĩ. de cond. ⁊ demõ. l. Publius. in fi. Vnde cõſilium eſt, ꝙ ſemper ponatur in teſtamento, deueniat in filios ⁊ ſtirpen.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Nã videtis. No. ⁊ facit in ſimili ꝙ voluit bal. l aut. cauſa. de epi. ⁊ cleri. ⁊ facit l. liber homo. §. Titi⁹. el. j. cũ ſi. ff. d he. inſt. IO. FR. RV. ¶ Adde quod opi. Bartol. ſequitur Rap. Cuma. ⁊ Pau. de Caſt. quando dixiſſet filio in ſingulari ſeu poſthumo qui naſcetur, ſecus ſi in plurali, vt videtur loqui Bar.

LEX VIII.

Vtrum ita poſthumus.

§. Cum quidam. Subſtantia legati vel fideicõmiſſi in alterius voluntatem committi nõ poteſt: ſed electio perſone bene cõmittitur, h. d. No. tex. ibi, plurimum enim intereſt, ⁊c. cõcordat cum eo quod hic dicitur, quod no. Dy. in l. captatorie. ff. de leg. j. Eandẽ diſtinctionem[a] facit tex. in l. fideicõmiſſaria. ĩ. de fideicom. li. Itẽ hoc quod[b] hic dicitur ꝙ ſubſtantia legati non poteſt conferri in volũtatem alterius, fallit in legatis ad pias cauſas, c. cum tibi. extra de teſt.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Eandem diſtinctionem. Vide Ioan. Andr. in titu. de inſtru. edi. §. nunc vero aliqua. ver. ſed an pauperes.

b AND. BAR. ¶ Item hoc ꝙ. Et vide Bald. in l. fi. C. de fideicom. Bart. in l. illa inſtitutio. de here. inſti. Bal. in l. captatorias. C. de teſt. Ang. in d. l. fina.

§. Queſitum. In fideicommiſſo heredibus relicto, intelligitur portio pro modo oneris heredibus per fideicommiſſum iniuncti, alias debetur pro hereditarijs portionibus, hoc dicit. Materiam huius legis habetis in l. quoties. ⁊ l. nonnunquam. ĩ. ad Trebel. dixi in l. turpia. §. fin. ff. de legatis primo.

LEX IX.

1 ¶ Donatio cum inter virum ⁊ vxorem eſt facta, ⁊ ambo deceſſerunt ⁊ non apparet quis primo deceſſerit, quis debeat probare ꝙ donator primo deceſſit.

Si inter virum.

Ad confirmationẽ donationis, ſufficit coniugem donantẽ donatario nõ ſuperuixiſſe. h. d. Op. ĩ. l. pxi. §. ſi maritus. Gl. ſoluit vno modo, vt in ea patet, qđ nõ curo. Sol. alio modo, quã ſol. doc. declarãt: dico, ꝙ verba legis cõfirmantis donationẽ verificantur ambobus ſimul decedentibus, qꝛ donator nõ ſuperuiuit: ita loquitur hic. In l. contraria, verba ſtipulationis verificantur ambobus ſimul decedẽtibus: qꝛ in matrimonio decedit ideo nõ diſcordant, ſed potius concordãt. Op. qđ ab initio nõ valet, tractu tẽporis non confirmatur. l. ꝙ in initio. ĩ. de reg. iur. Gl. ſoluit ꝙ etiã non confirmatur vt donatio, ſed vt legatum: ſed non eſt verum ꝙ donatio confirmetur tanquã relictum, qꝛ in legatis ⁊ fideicommiſſis, requiritur legatarium ſuperuiuere, nec valeret ſi teſtator ⁊ legatarius ſimul decederent. l. ꝙ de pariter. in fi. cum l. ſeq. ĩ. eo. Contra hoc opp. qđ habeat vim legati. l. ſequens queſtio. ff. de lega. ij. ⁊ l. cum hic ſtatus. §. ſi maritus. ⁊ no. in l. res. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. Sol. gl. ꝙ confirmatur, quia ceſſant rationes prohibentes. Sed dic ꝙ ideo confirmatur, qꝛ verificantur verba legis confirmantis, ⁊ deficiũt verba legis prohibẽtis, que ponuntur in l. cum hic ſtatus. §. ſi ambo. de dona. inter vir. ⁊ vxo. Et ſic per hãc l. habes deciſos tres caſus. ſ. quãdo predecedit donãs, quãdo donatarius, ⁊ quando oẽs ſimul. ¶ † Sed

1 quero, quid ſi non apparet ꝙ ſimul vel ſeparatim aliquo ordine deceſſerint. puta. qꝛ vnus in Frãcia, alter hic, ⁊ ſic nõ apparet qs prius deceſſerit. Puto iſto caſu meliorẽ eſſe cõditionẽ poſſidẽtis. Nam ſi quidem heredes viri vendicant, ipſi debent probare vxorem predeceſſiſſe. Si vero heredes vxoris, ipſi debent probare

virum predeceſſiſſe, quod cum non faciunt, cadunt ab intentione
a ſua ideo in pari cauſa[a] melior erit conditio poſſidentis l. fi.[b] C. de
b rei ven. ⁊ l. in pari cauſa. de reg. iur. ⁊ c. in pari cauſa. de re. iu. li. vj.
nec eſt aliqua preſumptio pro actore, vt qui ſemel dixit, vſq; ad
certum tempus vixerit, l. ſpadonem. §. qui abſolutos. de excuſa-
tione tutorum. quod tene menti.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Ideo in pari cauſa. Uide gl. in c. ſint manifeſte. xij. q.
j. in c. nulli. xij. q. v. Alex. conſ. ccxl. j. vo. ⁊ cõſ. v. eo. vo. ⁊ cõſ. ix. vo. ij.
b ALEX. ¶ L. fi. Et vide Imo. in l. ex facto. §. pe. ſ. ad Treb.

LEX X.

1 ☞ Ultimus ſeu ſupremus dicitur, quem nemo ſequitur, etiam ſi nullus precedat primus, quem nemo antecedit, etiam ſi nullus ſequatur.
Idem poteſt eſſe primus ⁊ vltimus.
2 Incertitudo circa res hereditarias non vitiat diſpoſitionem.
3 Relatiuum, quis, vel qui, quando ponitur diſtributiue, ex preſumpta mente teſtatoris non verificatur in vno.
4 Legitimarum hereditatum ius conſeruatur inter filios, quando teſtator ſubſtituit vltimo morienti.
5 Reſtitutio in integ. datur heredibus pupilli decedentis hereditate non adita. Idem in heredibus minoris. Idem in quocunq; impedito iuſta cauſa.
Beneficium reſtitutionis tranſmittitur ad heredem.
6 Mori repente dicitur, qui decedit intra centum dies.
7 Deliberandi ius vt tranſmittatur, requiritur quod decedens ſciat hereditatem ſibi delatam, ⁊ ꝙ non tranſiuerit annus.
8 Pupillus decedens intra annum, ius deliberandi tranſmittit, ſi tutor ſciuit ſibi delatam hereditatem.
9 Infans non tranſmittit ius deliberandi, quando tutor ſciens ſibi delatam hereditatem deceſſit antequam infans, ⁊ ſubinde infans deceſſit ſine tutore.
10 Pupillus maior infante vt tranſmittat ius deliberandi, ſola ſciẽtia tutoris vel ipſius ſufficit, etiã ſi tutor nõ ſatiſdedit, vel inuẽtarium nõ cõfecit. Itẽ ſcientia ſolius patris, vel ſolius filij ſufficit.
12 Deliberandi ius vt tranſmittatur, oportet tranſmittentem ſcire.
13 Heres, cui tranſmiſſum eſt ius deliberandi poteſt hereditatem repudiare.
14 Ius deliberandi tranſmiſſum ad plures heredes, ſi ab vno repudiatur accreſcit alteri.
15 Heredum ſi vnus ex virtute iuris deliberandi, adiuit intra annum, alius non: an ille, qui adiuit, habet totam hereditatem.

1 QUIDUOS. Ultimus † ſeu ſupremus dicitur, quem nemo ſequitur, etiam ſi nullus precedat: proximus ſeu primus dicitur, quem nemo precedit, etiam ſi nullus ſequatur, ⁊ ſic idem poteſt
eſſe primus ⁊ vltimus, h. d. Op. ſ. de teſt. tu. l. duo ſunt Titij: ⁊ de
here. inſt. l. in tẽpus. §. j. ⁊ j. eo. l. ſi ita fuerit. Sol. ⁊ antequam ve-
2 niam ad ſolu. gl. dic † ꝙ contraria loquũtur quando eſt incertitu-
do circa perſonas eorum, qui ad hereditatem, vel legatum vocan
tur, ſeu in quos diſpoſitio confertur: hic vero loquitur quãdo per
ſona, que ad diſpoſitionem vocatur, eſt certa, q2 certus eſt ſubſti-
tutus: ſed erat dubitatio circa res hereditarias, ad quas vocabã
tur, ⁊ ſic ſunt longe diuerſa, vt dixi, ſ. eo. l. quidam. nam ibi circa
perſonam erat obſcuritas, hic circa res. Ad quod facit ꝙ Dy. in
3 c. in obſcuris. de reg. iur. lib. vj. ¶ Opp. † relatiuum quis, vel qui,
quando ponitur diſtributiue debet verificari in vna perſona, nõ
in pluribus: vt j. eo. l. ſi quis de pluribus: hic autem verificatur in
pluribus, qui plures ſunt vltimi, quare male. Sol. ⁊ nũc ſequitur
bene ſol. gl. iſtud propter preſumptam voluntatem defuncti, qui
ſubſtituendo vltimo, videtur tantum voluiſſe ꝙ in hereditate vl-
timi haberet hereditatem vtriuſq;: dixi plene in l. hoc articulo.
de here. inſti. vbi tractaui materiam diſtributiuorum. Op. j. ad
Treb. l. eum qui. vbi non valet fideic. niſi aliquem vltimo deceſſiſ-
a ſe probetur. Sol. Poſſumus[a] dicere aliter quam gl. Nam ibi dici
tur, ei qui nouiſſimus, ꝙ eſt ſuperlatiuum, cuius natura eſt ꝙ re-
linquat formam poſitiui in extremo, ⁊ ſic requiritur ꝙ alius dece
dat: hic vero dixit, vltimus ſeu ſupremus, quod non eſt ſuperla-
* tiuum.* Sed hoc non multum placet q2 nouiſſimus dicitur, qui
tenet vltimũ gradum nouitatis, ſicut optimus qui tenet vltimum
gradum bonitatis, l. vbi autẽ non apparet. de verbo. obli. Unde
idem eſt dicere, nouiſſimus ⁊ vltimus. Quare dic ſecundum gloſ.
aliud in ſubſtitutione fideicõmiſ. vt ibi: aliud in directa. vt hic. Et
hoc placet. Ratio. q2 in ſubſtitutione fideicõmiſſaria, in heredita
te vltimi hereditatem primi non haberet, vnde non eſt preſum-
ptio ꝙ teſtator voluerit ambobus ſubſtituere: ⁊ ideo nõ admitti
tur ad fideicommiſſum, niſi probet ambos ſeparatim deceſſiſſe, vt
ibi: hic vero loquitur in ſubſtitutione directa, l. qui duos. de vul. ⁊
pup. in prin. ⁊ j. ad l. fal. l. pater filiam. in fin. ⁊ l. qui ex liberis, in
prin. de bonorum poſſ. ſecundum tab. Uel dic, quod ibi loquitur

quãdo mater erat in medio. Ratio, q2 in hereditate vltimi ...
tutus non reperiſſet totam hereditatem primi, quãdo pr...
ceſſiſſet tam frater ꝙ mater, per auth. defuncto. C. ad Ter...
ceſſat ratio huius preſumptionis, de qua ſ. dictum eſt ...
tarem ſi ſupereſſet aliquis agnatus ⁊ cognatus qui vna ...
tre primo decedẽte ſuccederet, ita intelligit gl. in verb. ...
circa[a] fin. dum dicit, ſed quid ſi mater eſſet in medio, ⁊c. ...
4 Ex † qua habes notare ſecundum Dy. ꝙ quando teſtator ...
tuit vltimo morienti, non eſt dubium, ꝙ ius legitimarum ...
tatum conſeruatur inter filios primo decedẽtes l. vel ...
vulg. ⁊ pup. ⁊ iſto caſu admitteretur mater, vel alius vna ...
5 ad hereditatem legitimam. ¶ Opp. † extra gl. ſecundum ...
Are. dicitur hic ꝙ in hereditate vltimi decedentis rep...
reditas primi. Cõtra, hereditas fratris nõ adita nõ tranſ...
l. quoniam. C. de iure delib. ſed hic frater non adiuit here...
fratris, ergo, ⁊c. Huius timore dicit Iac. de Are. ꝙ hoc ...
beneficium reſtitutionis in integrum, per l. Pantonius ...
here, quod eſt notandum. Nam l. Pantonius, loquitur ...
te tantum, non in minore ⁊ Iaco. intelligit hic in minore ...
eſt notandum, ꝙ pupillus, qui non adiuit hereditatem ...
b xit, non fuit deceptus,[b] quia adire poterat, poſtquã ...
non poteſt decipi. Ex quo videtur ꝙ heres eius ex ...
integrum reſtitutionem impetrare non poſſit: ſed ...
perator in l. Pantonius. determinat contrarium, ...
c Are. idem in minore eadem ratione. Idem dico[c] in ...
pedito iuſta cauſa, quia heres poterit impetrare re...
clauſula, ſi qua mihi iuſta cauſa videbitur, ⁊c. arg. l. ...
Nam beneficium reſtitutionis tranſmittitur ad here...
in integrum reſtitutio. l. non ſolum. Et hoc tenebat ...
Cyn. ſuper hac l. Sed reperio, ꝙ Iaco. de Bel. in auth. ...
⁊ ſemiſ. in fin. queſtionis diſputate per eum, tenet co...
per l. j. §. ſi quis ex libertis. j. ad Tertullia. ⁊ l. ſi infanti ...
C. de iure delibe. vbi dicitur, quod perinde eſt, ac ſi ...
d delata. Mihi vero videtur ſic dicendum[d], aut pupillus ...
fans deceſſit ita repente, quod eius tutoribus, vel conſ...
ſi tutores non habebat, non poteſt imputari negligen...
adiuerunt: tunc puto heredibus dandum beneficium re...
6 nis, vt hic: quia hec lex non poteſt aliter intelligi. Rep...
tem dico mori, ſi deceſſit intra centum dies, nam mino...
re non poteſt perfecte deliberare de hereditate ad...
cum l. ſeq. ſ. de iure deli. Aut non deceſſit ita repente ...
habebat tutorem, eſt quid imputetur heredi eius ...
petijt. C. de legi. here. l. ſciant. vel ſi habeant tutor...
regreſſum contra tutorem, vt no. in l. ſi infanti ...
verſi. ad illas perſonas. ⁊ ſic ceſſat equitas dand...
ſi tutor non eſſet ſoluendo, nõ eſſet iniquum h...
reſtitutionem. arg. l. ſi. de co. per quem fact. ...
ſ. de leg. j. Sed poſſumus hodie dicere, ꝙ in h...
periat hereditatẽ primi, hoc eſt, ius deliberand...
ditatẽ primi. ſecundum formam. l. cum antiquior...
7 delib. ¶ † Pro declaratione huius materie iuris ...
e ro aliquas queſt. ⁊ primo, que requirant[e] vt tranſmittatur ...
liberandi? Reſpondeo, ꝙ ille, qui decedit, ſciat here...
delatam, tex. eſt in l. cum antiquioribus. Item ꝙ annus ...
ſiuerit, tamen illud de ſciẽtia, omnino requiritur. vt ibi ...
tex. ⁊ clarius ibi in glo. magna. Sed ſi ignoraret heredi...
delatam, tunc non poteſt tranſmittere ius deliberandi ...
ceſſitate recurritur ad beneficiũ reſtitutionis, de quo ſ. ...
tio, quia ille qui ignorat, non poteſt deliberare, ⁊ ideo non ...
tranſmittere ius deliberandi ad alium, quod ipſe non ...
8 ¶ His premiſſis † quero,[f] ſi eſt pupillus, an ſcientia tutoris ...
f ciat? Reſpondeo quod, ſic. l. non ſolum. in fine. j. de lib. cauſ...
ex legati cauſa, cum ſeq. j. de verb. obliga. ⁊ de vſucap. l. ...
§. ſi pupilli. Item tutor ſolus petit tempus ad deliberan...
ait pretor. de iure delibe. Ad quod facit ꝙ tutor ſolus po...
re. C. de iure deliber. l. ſi infanti. ⁊ bonorum poſſeſſionem pe...
bonorum. C. qui admitti. Sed contra hoc fortiter facit, q...
in d. l. ſi infanti. quia ſi tutor non adit, tenetur heredibus ...
tis: vnde ſi ad heredes infantis non tranſiret ius deliberan...
tutor non tenetur, cum non eſſent leſi, quia adhuc adire po...
Reſpondeo. l. ſi infanti. cum queſt. glo. ibi poſita loquitur ...
pus. l. cum antiquioribus. quia tranſmiſſio iuris deliberan...
erat cognita. Uel poteſt intelligi, ꝙ tutores ſciuerint, ⁊ ne...
rint adire: poſtea deceſſit pupillus, ⁊ annus iuris deliberan...
ſiuit heredibus ignorantibus, ⁊ non certificatis: vnde non ...
ſunt habere regreſſum contra tutorem. Item contra pre...
cit tex. l. ſi infanti. in eo quod dicit, perinde haberi, ac ſi ...
9 non eſſet deuoluta ſed ſolue hic eodem modo. ¶ † Quero, ...
tutor ſciuit, ⁊ deceſſit ipſe, antequã infans: poſtea deceſſit ...
g ſine tutore, an tranſmittat ius deliberand.? Puto quod non ...

eum tex.in d.l.cum antiquioribus.requiret,ꝙ ſciens deceſſerit, ⁊
ſic ſcientia tempore mortis requiritur,l.in delictis.§.ſi extraneꝰ.
ſ.de noxa.⁊ de milita.teſta.l.Titius.iſte autem infans,licet per tu
torem fingatur ſcire viuente tutore,tamen eo tempore quo tutor
deceſſerit,non poteſt fingi eum ſciuiſſe,⁊ in veritate ignorabat,q̄
ꝙ eius etas videt,ignorat,⁊ ſic debet recurri ad beneficiũ reſtitu
10 tionis,de quo ſ. dixi. ¶†Quero quid b ſi erat pupillus maior in-
b fante,an ſufficiat ſcientia tutoris tantum,vel pupilli tantum? Vi
detur ꝙ non,q̄ neuter ſine altero adire poteſt,vt C.de iur.delibe.
l.potuit.⁊ ſic videtur,ꝙ requiratur ſcientia vtriuſq̄. In contrariũ
videtur,quod puto verius,quod ſcientia pupilli ſola ſufficiat, q̄
in acquirendis ipſe ſolus ſibi ſufficit,vt ſ.de autho.tut.l.obligari.
in prin.⁊ Inſti.eo.in prin.ſed per iſtam ſcientiam acquirit ſolum ſi
bi ius deliberandi,vt poſſit tranſmittere:in nullo autem ſibi pre-
iudicat. Item puto,ꝙ ſola tutoris ſcientia ſufficiat. Nam licet tu-
tor ſolus non poſſit adire:tamen tutor ſolus poteſt deliberare, ⁊
ſolus poteſt tempus ad deliberandum petere,vt ſ.de iure delibe.
l.ait pretor in prin.⁊ ſic aliud eſt ipſum adire,aliud eſt ius adeun-
i di,aliud eſt ius deliberandi.⁊ eadem poſſent dici de ſcientia i ſoliꝰ
filij. Sed quid de tutore,qui non ſatiſdedit, vel inuentarium non
k fecit, k an eius ſcientia ſufficiat? Reſpondeo,q̄ ſic,quia hoc ius de
liberandi tempore coarctatur,⁊ in eo non poteſt eſſe niſi cõmodũ:
ergo,⁊c.l.ſi.C.de tu.⁊ cu.qui non ſatiſ.vbi videtur caſus. Facit l.
11 tutor qui repertoriũ.ſ.de admi.tu. ¶Quero,heres†primus ſci-
uit.vnde tranſmiſit ius deliberandi ad heredẽ ſuũ.heres ſuus be-
ne ſciuit hereditatem huius proximi decedentis ſibi delatam, ſed
de hereditate primi decedẽtis ignorauit,⁊ ſic deceſſit:quero an iꝰ
l deliberandi tranſmiſerit ad ſuum heredem? Dico ſic.l. Nã ex eo ꝙ
primus heres deceſſit ſciens,illud ius deliberandi eſt effectum he
reditarium. Quod apparet,q̄ ad heredes tranſmittitur.l.item vi
dendum.in fi.de peti.here.ergo ſi eſt hereditarium, eodem modo
quo tranſmittit̃ hereditas,tranſmittitur illud ius. De hoc eſt ca-
ſus,ſ.ꝙ me.cau.l.videamus. Preterea annus,qui datur ad delibe
randum,eſt vtilis ab initio,quia a tempore ſcientie incipit curre-
re,poſtea eſt continuus,l.cum antiquioribus. Et hoc apparet ꝙ
licet deueniat ad ignorantem,adhuc durat ius deliberandi, ⁊ ſic
merito trãſibit ad quẽcunq̄ trãſibit hereditas. Contra hoc mul
tum obſtat,ĩ.ad l.Falc.l.pretia rerũ.vbi ante aditam hereditatem
non dicitur eſſe aliquid in bonis noſtris de illa hereditate. Solu.
duobus modis. Vel dicamus,ꝙ illa lex loquatur ante l.cum anti
quioribus,ſm quod tempus,⁊ tranſmiſſio iuris deliberandi non
erat cognita. Vel aliter dico,ꝙ dicitur nõ eſſe in bõis noſtris an
te aditam hereditatem,verum eſt taliter,ꝙ eſtimationẽ recipiat.
Ratio,q̄ adhuc poſſum hereditatem non acquirere, tamen alio
reſpectu dicitur eſſe in bonis noſtris,q̄ ad heredẽ tranſmittitur.
12 ¶Quero,dixi,†ꝙ oportet ꝙ ſciat,quid oportet ipſum ſcire? Bre
uiter ſi quidem hereditas eſt delata ab inteſtato,ſufficit ꝙ ſciat ali
quem eſſe defectũ.⁊ hoc probare debet,ꝙ ſciat ſe eſſe primiorẽ cõ-
ſanguineum,⁊ forte ſi eſſet mortuus in eadem ciuitate,preſumere
tur ſcire ratione coſanguinitatis,vt ĩ.vnde cognati.l.octaui.⁊ C.
de in inte.reſti.l.de tutela. Et ex hoc concludit̃,ꝙ ſciuerit heredita
tem ſibi eſſe delatam. Nam nemo preſumitur ius ignorare vt C.de
legi.l.leges ſacratiſſime. Conſulo tamen vt de hoc faciat articulũ.
Si vero hereditas defertur ex teſtamento,eſt neceſſe quod ſciat de
functum eſſe teſtatorem , ⁊ ſe heredem inſtitutum. Ei enim, qui
ignorat vires teſtamenti,nõ poteſt dici eſſe delata,l.ſed ⁊ ſi de ſua.
13 de acq.he ¶ Quero,an tiſte heres,ad quem tranſit ius delibe-
randi,poſſit hanc hereditatem repudiare. Videtur quod non vt
ĩ.de bo.lib.l.liberto octoginta,⁊ de leg.j.l.ſi fundum ſub conditio
ne.§.ſi Titius.⁊ ibi no. In contrarium videtur, ⁊ iſta eſt veritas
quod repudiare poſſit,l.ſi quis filium.§.j.de acq.here. Pro hoc l.
cum antiquioribus.quia poteſt repudiare ſaltem tacite patiẽdo
labi tempus anni:ergo eadem ratione expreſſe. Non obſtant con-
traria,quia loquitur de legatis,que non poſſunt repudiari ad in
commodum alienum,vt ibi:ſed ad incommodum heredis poſſunt
14 repudiari,vt ſ.de leg.j.l.ſi mihi ⁊ tibi.in prin. ¶Quero,† aliquis
ad plures heredes tranſmiſit ius deliberandi ⁊ adeundi heredi-
tatem ſibi delatam,an ſi vnus repudiat,alteri accreſcat. Et vide-
tur ꝙ non l.legatarius in prin.ſ.de leg.j.coniuncta l.⁊ Proculo.
ſ.de le.ij.⁊ ꝙ dixi in l.re coniuncti.ſ.de leg. iij. Contrarium puto,
per l.ſi ſeruus communis ab extero,⁊ ꝙ ibi no.ſ.de acq.her.quia
15 aliud in hereditate,aliud in legato. ¶Quero,†pone ꝙ vnus he-
redum ex virtute iuris deliberandi adiuit intra annum alius nõ:
ſed hereditatem illius primi adiuit,vel adire vult,quia ad ipſam
adeundam tempus non currit,vtrum ille qui adiuit habeat totã
illam hereditatem virtute iuris deliberandi? Quod videtur per
titu.C.quando non pet.partes, ⁊ per d.l.ſi ſeruus communis ab
extero. Sed dico ſic: Aut ille adiuit virtute illius iuris deliberan
di totã hereditatẽ,⁊ tunc proderit coheredibus adeuntibus he
reditatem principalem. Aut adiuit ſolum pro parte ſua,⁊ tunc
ſecus,ſed eis accreſcet,arg.l.cogi.§.itẽ Metianus.ĩ.ad Tre.vbi
coactio facta ab vno ſuper toto,prodeſt.alijs Non obſt. tit.C.qñ
non peten.par.quia illud verum,quando quis excluditur tempo-
re ab hereditate,que defertur principaliter,vbi vnius agnitio a-
lijs non prodeſt:ſed hic vna hereditas defertur principaliter,alia
in conſequentiam. Unde ſi durat tempus adeundi, principale fa-
ctum vnius ex coheredibus,proderit alteri,d.§.item Metianus.
16 ¶Ultimo†dicitur hic in fi.ꝙ ſubſtitutus admittitur quaſi vtri-
que ſubſtitutus,quid ſi mater eſt in medio? Quidam dicunt ma-
trem repellendam,quia vtrique ſuccedit ur ex pupillari expreſſa.
Quod non eſt verum,quia iſto caſu ſubſtitutus nullo modo ad-
miteretur quia iſtud diſtributiuum debet verificari in vno tan-
tum.vt ĩ.l.proxima,⁊ matre ſubſiſtente in medio,ceſſat ratio pre-
17 ſumpte voluntatis defuncti. ¶Item hic dicitur†ꝙ in hereditate
ſecundi reperitur hereditas primi qualiter vendicabit iſtas here
ditates,an dicet ſe heredem ex teſtamento vel ab inteſtato? Gl.di
cit quod vtranque vendicabit ex teſtamento. Quod dic vt no.in l.
j.⁊ ij.ſ.de pet.here.

ADDITIONES.

a AND. BAR. ¶Sol. Poſſumus. Et vide Bal.in l.ſi infanti.C.
de iu.deli.vbi dicit ꝙ opi.Bar.eſt falſa,idem ibi Ang.⁊ Saly.⁊ vi
de Lud.Ro.in conſi.lvj.inci.viſis narratis.vbi refert doctr.Bar.
hic ⁊ vide ibi.
* CLAV. DE SEISS. ¶Quod non eſt ſuperlatiuum. Imo ſe-
cundum bonam grammaticam vltimus eſt ſuperlatiuum ab vl-
tra,⁊ ſupremus a ſupra.vnde in ſe eſt falſa ſolutio.
b ALEX. ¶Non fuit deceptus. Vide Bar.in l.j.⁊ ibi Bal.C.de
re mili.alias de teſt.mil.per Bal.in l.ſi infanti.hic alle.per Ang.in
l.non ſolum.ſ.de in integ.reſti. Et hanc communem opi. ſequitur
Io.An.in c.in preſentia.de proba.licet Ang.contra.in d.l.ſi infan
ti. Sed hec opi.eſt cõmunis,⁊ vera,⁊ approbatur.⁊ pro hoc vidi
conſuli ⁊ iudicari per Imo.in l.ventre.in vlt.char.de acq.her.per
Pet.de Anc.in conſi.cccxlv.quod incipit de iuribus additis.vide
Bar.in ſuo conſi.cxciij.⁊ vide Ro.in conſi.lvj.inci. viſis narratis
in puncto quoad primum quo queritur. ⁊c. ⁊ pater hereditatem
delatam filio maiori infanti inutiliter adiuit, eſt modo dubium
vtrum eo mortuo poſſit pater reſtitutionem petere ex clauſula
generali,vel ex perſona ipſius filij iam defuncti,vel ex iure delibe-
randi,vide Pet.de Ancha.in conſi.ccliiij.inci.in Chriſti nomine
amen.de iuribus additis petri adeuntis ⁊c. Adde que poſui in l.
ſi infanti.
c AND.BAR. ¶Idem dico. Et vide Bal.in d.l.ſi infanti.
d ALEX. ¶Sic dicendum. Per Bar.conſi.inci.quidam Peruſi
nus deceſſit in d.l.ſi infanti.⁊ Bal.in l.vnica.§.in nouiſſimo.de ca
du.tollen.⁊ in d.l.ſi infanti.⁊ in l.cum antiquioribus in vj.q.de iu.
delib.⁊ ibi etiam per eum in vlt.col.vbi refert verba Ni.de Mat.
ad no.per Bar.hic,adde Pe.de An.in conſi.xcviij.inci.pro decla
ratione queſitorum tria ſunt,⁊c.in iij.puncto.
e ALEX. ¶Que requirantur. Vide aliquid per Imo.in l.venire.
in vlti.col.de acq.her.
f ALEX. ¶His premiſſis quero An ſufficiat tutoris ſciẽtia ad
tranſmittendum ius deliberandi,adde tex.⁊ ibi Bar.in l. fi. C.de
tu.⁊ cu.qui non ſatiſde.vide Bal.in d.l.ſi infanti.de iure delib.vbi
omnino vide,⁊ dato ꝙ opi.Bart.eſſet vera,format ibi Bal. circa
hoc plures no.q.vide Bar.ĩ.proxi.col.
g ALEX. ¶Puto quod non. Bal.contra in d.l.ſi infanti.
h ALEX. ¶Quero quid. Per Bal.in d.l.ſi infanti.per Bar.in d.
l.cum antiquioribus.
i ALEX. ¶De ſcientia. An ſufficiat ſcientia ſolius patris vel fi-
lij,⁊ ponit etiam Bal.in d.l.ſi infanti,⁊ per Bar.in d.l.cum anti-
quioribus.
k ALEX. ¶Inuentarium non fecit. Quid ſi ſciuit tutor quod non
ſatiſdedit,vel inuentarium non fecit,⁊ vide in ſimi.no.per Bal.in.
d.l.ſi infanti.
l ALEX. ¶Dico quod ſic. Per Bal.in d.l. cum antiquioribus
in iiij.q.

§.Cũ in bello. Si vno caſu decedat pater ⁊ filiꝰ,pa
trẽ primo deceſſiſſe preſumitur.h.d.
¶Opp.ĩ.eo.in fi.⁊ l.cũ pubere.cũ l.ſeq. Sol. Intellige hic in filio
pubere,ſecus ſi eſſet impubes,vt in contrario. Op.ĩ.ad Tre.l.ex
facto.§.ſi quis autẽ.vbi preſumitur filium prius deceſſiſſe. Soluit
gl.ꝙ ſpeciale eſt ibi fauore teſtamẽti conſeruandi,vt preſumatur
filium deceſſiſſe prius:hic vero preſumitur fauore matris,ꝙ pater
prius deceſſerit. Primum ꝙ gl.dicit,ꝙ ibi eſt ſpeciale fauore teſta
menti conſeruãdi,eſt falſum vt ĩ.eo.l.ꝙ de pariter.cum l.ſeq.⁊ ſeq.
Item iſtud quod gl.dicit fauore matris, nõ eſt verum, q̄ idem in
quolibet preſumeretur patrẽ deceſſiſſe prius,vt ĩ.ea.l.in fi.⁊ ĩ.eo.

l.cũ pubere. Ad legem contrariam reſponde. Si enim pater ⁊ filius ſimul perierunt, vt hic dicitur, extat conditio fideicõmiſſi, que eſt ſi pater deceſſerit ſine liberis, quod intelligitur de liberis poſt eum ſuperuiuentibus, vt ibi patet in prin.§. Conſtat autem non ſuperuixiſſe, ſi ſimul deceſſerũt, ergo.⁊c.ſ.l.prima. Sed ſi poneres ꝙ non appareret eos ſimul deceſſiſſe, ⁊ ignoraretur quis prius ⁊ quis poſterius deceſſiſſet, tunc ille, qui dicit aliquem deceſſiſſe ſine liberis, habet intentionem ſuam fundatam de iure communi: licet
a enim habuerit filios ante, non tamen preſumitur[a] habere tẽpore mortis, l.ſpadonem.§.qui abſolutus.de exc.tu. Et iſte eſt caſus in d.§.ſi quis autem. Item dicerem in §.noſtro.ſi nõ cõſtaret patrẽ ⁊ filium deceſſiſſe vno caſu, vel vno bello, vel vna ruina: q̄ tunc eſſet fundata intentio eius, qui diceret patrez deceſſiſſe ſine liberis per iura predicta. Fauor enim matris nihil operatur. Si enim fauor matris aliquid operari deberet, multo magis operaretur fauor fratris, qui eſt alter filius teſtatoris: ꝙ tamen eſt falſum, l.ſed ⁊ in illo.ĩ.eo. ¶ Op.ĩ.prox.§.Sol. Ibi ſpeciale propter reuerẽtiã patroni, vt ibi videbitis. ¶ Hec lex inducit, an hereditas patris non adita tranſmittatur, quod tangam aliqualiter.ĩ.eo.l.cum pubere.⁊ l.ventre.de acq.her. Ultimo, materiam de pariter decedentibus examinabo in l.quod de pariter.ĩ.eo.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Non tamen preſumitur, An ſi quis habuerit filios tempore vite preſumatur habuiſſe tempore mortis, ⁊ hic adde Imo.in d.l.ex facto.§.pe.

§. Si cum filio.

Op.ſ.proxi.§.Sol.ſpeciale fauore patroni. Quero, quid ſi iſta cauſa non agitatur cum patrono, ſed cum herede patroni. videt̃ retenta gl.precedentis §.ꝙ ibi ſit fauore matris. Quid ſi nõ agat cum matre, ſed cum heredibus matris, an habeatur iſta benigna interpretatio? Uidetur ꝙ non quia eſt beneficium perſonale, ergo, ⁊c.l.quia tale.ſ.ſol.mat. Preterea tex.loquitur quando mater vel patronus agit.

1 ☞ Statutum, quod muliere decedente in matrimonio, vir lucretur dotem, verificantur, ſi ambo ſimul perierint.

a
1 §. Si maritus. [a]Nota hunc caſum ad q.ſtatutum dicit.†ꝙ muliere decedente in matrimonio ſine liberis, vir lucretur certã partẽ dotis. Certe ſi ſimul decedũt dicit̃ mulier in matrimonio deceſſiſſe, caſus eſt hic. Op.gl.ĩ.eo.l.quod de pariter. So. Ibi fuit ſtipulata mater, ſi ſuperuixiſſet: hic ſi in matrimonio deceſſiſſet. Op.gl.ĩ.de adul.l.nec in ea.ſo. Dy.ꝙ ibi denotatur accidentia facti, non iuris miniſterium.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si maritus. Et adde tex.⁊ gl.⁊ Bal.in l.ſi poſſeſſor.§.j.ſ.de rel.⁊ ſump.fune.

§. Si Lucius.

Si filius pubes cum patre moritur, preſumitur patri ſuperuiuere, impubes non, ſed pater ſic, h.d.

LEX XI.

1 ☞ Incertitudo perſone legatarij procedens ex euentu caſus, in quem confertur legatum, vel ex prolatione defuncti, vitiat legatum non tamen ademptio.

2 Relatiuum qui, quando diſtributiue ponitur verificatur in vno tantum: ſecus ſi diceret, quiſquis.

a
1 Si ita fuerit. [a]Incertitudo †perſone legatarij procedens ex euentu caſus in quẽ legatum conſeruetur, vel ex prolatione defuncti. vitiat legatum, ademptio autem non vitiatur, h.d. ⁊ ponuntur[b] hic ſex caſus per ordinez. ¶ † No.de ſignificatione huius pronominis qui, quando diſtributiue ponitur, quia verificatur in vno tantum, vt hic. ſecus ſi diceret, quiſquis, vt dixi in l.hoc articulo.de her. inſt. ¶ Facit ad q.de duobus intrantibus caſtrum ſimul, quam ponit Dy.in l.qui filiabꝰ.ſ.de le.j.⁊ Ja.de Are.in cõſti.digeſto. ¶ Op.ſ.de le.ij.l.ſi quis ſeruũ.§.ſi inter. So.gl.optime. ¶ Op.⁊ vtraqz videtur ꝙ debeatur propter equalem qualitatem que eſt in vtroque, l.ſeruus plurium.§.fi.ſ.de leg.j.⁊ l.cum alimẽta.in prin.ſ.de ali.⁊ cib.leg. Sol.gl.ꝙ hoc eſt ſpeciale propter incertitudinem, ꝙ declara, quia hic erat incertitudo perſonarum, ibi rerum. Dixi.ſ.eo.l.quidam.no.in c.in obſcuris.de re.iu.lib.vj. Dy. ¶ Op.de teſta.l.duo ſunt Titij.⁊ l.in tempus.§.j.de her.inſti.⁊ l.ſi duo. vt le.no.ca. Sol. Non valet, niſi probetur de quo teſtator ſenſerit, vt in contrario. Item videtur, ꝙ in iſto dubio lex debeat preſumere vnum priorem alio ſicut facit ſ.l.proxi. Soluit gl.ꝙ illi generalitati derogatur quando lex aliter diſponit, vt hic in libertate que difficilius reuocatur, ideo difficilius datur. Hec ſol.non placet, q̄ hec lex loquitur etiam in alijs caſibus quam in libertate. Ideo alij ſoluunt, ꝙ hic loquitur, quando eſt incertitudo circa perſonas quibus relinquitur: ſed l.proxi.ſ.eo.loquitur quando eſt incertitudo circa factum perſone, a qua relinquitur, Uide gl.que inci.ſic.ĩ.eo.l.ſi quis.in fi.ibi, ꝙ non poteſt ſtare. Decimo poteſt ſtare, ⁊ e[...]ro. Nam quando eſt incertitudo circa perſonas, quibus relin[...]tur, tunc vitiatur legatum, vt hic, ⁊ l.ſi quis de pluribus.ĩ.[...] ſi perſone quibus relinquitur, ſunt certe: ſed dubitatur de [...] contingente in perſona relinquentis ſit interpretatio, vt ſ.l.[...]xi. Item dicitur hic, ademptionẽ valere: contra ſ.tit.j.l.iij.§.[...]bus. Glo.timore huius contrarij diſtinguit no.vide eam ⁊ [...] que eſt ver.ademptionem.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si ita fuerit. Et ad intellectum huius l.ibi ade[...]ſit, ⁊c.⁊ l.iij.§.ſi duobus.hic alle.vide Imo.in l.ſi ita ſit adſ[...] de le.j. Et no.ex iſto tex.a contrario ſenſu, ꝙ ſi vnus iſtorum [...]dem nominis eſſet plus coniunctus teſtatori, quã alius, ille a[...]teretur ad legatum, ⁊ ſimiliter reprobat tex.in d.l.ſi quis ſe[...]§.ſi inter.de le.ij.⁊ põderat Ro.in l.ſi vero.§.de viro.in re[...]ſo.ma. Et pro intellectu huius tex.vide quod no.Imo.in l.[...]liabus.§.j.circa prin.cum ſeq.de le.j.⁊ iſtam l.fin.limita [...]ma.in l.ſi quis a filio.§.ſi quis plures.de le.j.⁊ ibi dixi [...]
b ALEX. ¶ Ponuntur hic. Et facit ad q.ſi primus debe[...]premium, ⁊ plures fierent primi, quis debet habere, [...] Guid.de ſuza.in q.inc.pone.quia de facto ſtatutum e[...] ꝙ qui primo, ⁊c.⁊ hic Bar. Et ſi primogenitus deb[...] ⁊ ignoratur quis ſit primogenitus, pater poteſt elig[...] ſecundum Bal.in l.in quibus, de ſec.nup.cum conco[...]tionem vide per Imo.in l.ſi ita ſit adſcriptum de leg.j.

1 ☞ Maſculus ⁊ femina ſi naſcantur, prius natus maſcu[...]ſumitur, niſi fauor libertatis aliud ſuadeat.

a §. Plane. [a]Si de natiuitatis ordine nõ appare[...] natus preſumitur ille, ex quo mater li[...] conſequitur. h.d. ¶ No.tex.ibi.in ambiguis, ⁊c. ¶ Quero [...] ratio huius preſumptionis? Dicunt quidã maſculus eſt [...] ideo preſumitur prius naſci. Secundum hanc rationem [...] pone libertatem relictam ſi prius peperit feminam, ⁊ eſſet [...] qui prius eſſet natus, preſumeretur ꝙ prius eſſet natus ma[...] quod eſt contra iſtum tex.qui in dubio pro libertate iudica[...]re dic quod ille prius natus preſumitur, per quem magis li[...]
b ti fauetur, [b]ſiue maſculꝰ, ſiue femina. Sed poſſumus dicere [...]ſu, quo mulier prius nata preſumitur eſſe: ideo non quia [...]
1 expulerit, ſed quia hic eſt fauor libertatis, †ſed in alijs caſibus quibus non eſt fauor libertatis, tunc preſumerẽ prius [...]ſculum, ⁊ ſic ſepe de facto accidit, (pone exempla vt in gl.)

ADDITIONES.

a ¶ Plane. Pro concor.aduerte quis prius preſum[...]culus, an femina, quãdo ſimul naſcuntur, ⁊c. B[...] ff.de.conditio.ob cauſ.dicit ꝙ maſculus. Contr[...]gatur Bar.in hoc §.hoc plane. ſecundum Ale[...] dixit Bar.quod preſumitur primo natus maſcul[...] agitur de fauore, maxime libertatis femine, ꝙ tunc [...] ea, ⁊ ſic in effectu vbique idez dixit, ſi bene legatur, niſi [...]ciali fauore libertatis.
b ALEX. ¶ Libertati fauet. Bar.vr̃ ſentire contrarium in l.[...]tranẽꝰ.de cond.ob cau.⁊ vide Bar.in l.Arethuſa.de ſtat.ho[...]

LEX XIIII.

1 ☞ Dictio cum, ſicut dictio ⁊, in dubio cadit inter diuerſa.
2 Duo ⁊ tria lz ſint quinqz, tamen duo in tria non faciunt quin[...]

1 Si is qui ducenta. Sicut dictio ⁊, ita dictio cum, in dubio dicitur cadere inter diuerſa. h.d. ¶ Opp.ꝙ ex quo eſt ambiguum, ſequamur, id quod minimum eſt, l.ſi ita ſit ſcriptum.§.[...] de le.j. Sol.illud verum, niſi aliud ſit ex propria ſignificatione vo[...]
2 cabuli, vt hic eſt. Ex hoc reprobatur arg.illorum qui dicũt, tria ⁊ duo ſunt quinque, quia verum eſt, ſcilicet tria ⁊ duo ſeparata, ſed tria ⁊ duo, que ſunt in tribus non faciunt quinque.

§. Si quis ita.

Si ſeruus nominatus poteſt accipi vt res legata, ⁊ vt perſona legatarij, in dubio accipitur vt res legata. h.d. (No.§.menti tenendum.)

§. Cum ita.

Diuide, In prima parte icipit ſtipulatio a precedenti cõditione diſiunctiue, ⁊ negatiue concepta, in ſecũda incipit ſtipulatio a precedenti diſpoſitione affirmatiue, ⁊ copulatiue cõcepta. In tertia parte incipit a pre
a cedenti conditione copulatiue, negatiue concepta. [a]Secunda ibi idemque. Tertia ibi vel vt pro [...]rius. ¶ Opp.⁊ videtur ꝙ ad hoc vt ſtipulatio non committatur, alterum fieri ſufficiat, vt ĩ.ea.l.[...] quis. Sol.ſecundum Ro.⁊ bene, hic loquitur quando precedit diſpoſitio copulatiue concepta, vel quando nulla diſpoſitio copulatiue concepta, vel quãdo nulla diſpoſitio precedit, ſed incipit a precedenti

precedenti conditione diſiunctiue, vel negatiue concepta, qꝛ vtrũ que requiritur fieri, ne ſtipulatio committatur. Sed ſi incipit a p̄cedẽti diſpoſitiõe cõcepta diſiunctiue, tunc ſufficeret vnum fieri, vt in contrario Vide gl. j. ibi ſecundum Ro. dic vt j. ea. l. §. ſi quis autem. ſecundum hoc ergo limitatur penalis ſtipulatio, ſecundũ naturam precedentis conuentionis. Sed contra, iſte §. videtur ſibi contradicere. Nam vtrunque requiritur fieri, ſi conditio copulatiue concipitur, vt in fi. ⁊ vtrunque fieri debet, ſi incipit a conditione diſiunctiue concepta, vt in prin. huius §. ergo ſequitur ꝙ in diſiunctiua requiritur concurſus duorum, ſicut in copulatiua. Gl. ſentit hic contrarium, ⁊ ipſum fatetur, ideo exponit hic aut, p̄ ⁊ certe hoc non eſt verum, imo vtrunque ex propria ſignificatione reſultat. Si enim copulatiue concipitur, non eſt dubium ꝙ vtrũque requiritur fieri vt hic in fi. §. Idem ſi concipitur alternatiue ⁊ negatiue, vt ſtipulatio non committatur, alia ſemper erit verum hoc aut illud, factum non eſſe ex propria ſignificatione, vt probatur in l. ſi quis ita ſtipulatus fuerit decem. j. de ver. obli. Facit l. ſi ita quis ſtipuletur. eo. ti. Itẽ op. quod iſte §. nihil facit ad tit, ⁊ ſic obſtat in prima conſtitutione Codic. §. quibus. Gl. in ver. faciendum ſol. ꝙ hic tractatur de rebus dubijs tam circa ſtipulationes quam circa vltimas voluntates, licet principalius circa vltimas voluntates, (vt in ea habes.)

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Concepta. Et facit ad no. q. ſtatutum eſt ꝙ ſi quis tẽpore mortis caruerit filio, ⁊ filia ſuccedat fratri: modo quidã caret filio, ſed non filia: queritur vtrum vigore illius ſtatuti admittatur frater. Et iſte tex. facit ꝙ ſic, ſed Bald. in c. fi. de duo. frat. in cap. inue. tenet contrarium per no. in c. pleriſqꝫ. de elec. in cle.

b ALEX. ¶ Quia requiritur fieri vtrunqꝫ. ⁊ ad ea que habentur hic, vide Ang. ⁊ Imo. in l. ſi quis ita ſtipulatus. de ver. obli.

1 Alternatiua legis quando ponatur pro coniuncta, ⁊ nu. 3.
2 Diſiunctiua aut, diſiungit verba, ⁊ ſenſum. Item ⁊ dictio vel. Dictio ſeu, ⁊ dictio ſiue, habent vnam ſignificationem: ⁊ licet diſiungant verba, ſenſum tamen coniungunt.
3 Diſiunctiua hominis quando ponatur pro coniuncta.
4 Stipulatio facti diuidui penalis copulatiue, ⁊ affirmatiue concepta, ſi non impletur in preparatorijs iudicijs, cõmittitur inſolidũ ſed pro parte impleta obſtat exceptio ⁊ eſt ſpeciale in iudicijs.
5 Copulatiua quando ad veritatem ſui requirat vtrunqꝫ concurrere ⁊ ponatur pro diſiunctiua.
6 Oratio vniuerſalis duplex, ⁊ quid comprehendat.
7 Falſum dicitur tribus modis, ⁊ ſtatuta loquentia de falſo intelliguntur proprie ⁊ ſtricte de falſo, quod cadit in aliquo capit. l. Cornelie de falſis.
8 Negatio poſtpoſita ſigno vniuerſali, facit equipollere ſuo contrario, ſed orationi particulari non.

§. Vtrum. Iſte §. conſueuit reputari multum difficilis ⁊ pro certo eſt, ⁊ habetis hic duas gl. magn. Vna eſt gl. noua, que ponit caſum, licet nõ bene declaret. Alia eſt antiqua, ⁊ ponit caſum magis ſuccincte, neuter tamẽ eſt bene clarus. ¶ Antequã veniã ad primã, premitto primo pro euidãtia, ꝙ prepoſitionum, quedam eſt cathegorica, quedã hypothetica. Cathegorica eſt que ſubiectum ⁊ predicatũ habet principales partes ſui, vt Petrus currit. Hypothetica eſt que habet duas cathegoricas principales partes ſui, ⁊ hec fit per ſi, vel p aut, vel ſimilia j. de acq. re. do. l. queſitum. in vlti. gl. Itẽ iſta hypothetica, quandoqꝫ fit per ⁊, quandoqꝫ per aut, ſecundũ Dialecticos, ⁊ de qualibet tractat hic §. Item premitto ꝙ ad veritatem diſiuntiue ſufficit alterã partem eſſe veram: ſed ad veritatem copulatiue requirit vtranqꝫ partem eſſe verã. Item premitto, ꝙ orationum alia eſt vniuerſalis, in qua ſubijcitur terminus communis, determinatus ſigno vniuerſali, vt omnis homo currit, nullus homo currit, ⁊ homo dicitur terminus communis. Alia particularis, vt qñ terminus communis determinatur ſigno particulari vt quidam homo currit, ⁊ quidam homo non currit. Alia indefinita, vt quando in oratiõe terminus communis ponitur ſine ſigno. Alia ſingularis qñ ſubijcitur terminus diſcretus, vt Petrus currit. Item qꝛ alternatiua requirit alterum, non equiparatur vniuerſali, ſed copulatiua equiparatur vniuerſali, qꝛ requirit vtrunqꝫ. Item premitto ꝙ orationum quedam ſunt contrarie directe, vt vniuerſalis affirmatiua ⁊ vniuerſalis negatiua. Alie ſubcontrarie, vt particularis affirmatiua, ⁊ particularis negatiua. Alie cõtradictorie, alie ſubalterne. Et de his duabus vltimis nihil ad preſens. Itẽ premitto ꝙ quidã habent literam affirmatiuam, quidã negatiuam. ¶ Deinde diuide in quatuor partes. Primo ponitur conceptio duarũ ſtipulationũ, ⁊ de differentia inter eas dubitatur. Secunda ibi, ꝙ quamuis, in qua ponitur quedam confirmatio, ſeu euidens ſolutionis ratio, in qua procedit per modũ expoſitionis. Tertia ibi, animaduertendũ, in qua ponit ſolutionem, ⁊ ponit differentiam inter predictas. Quarta ibi, proinde ſi quis, in qua Dy. ⁊ Ray. dicunt ꝙ oſtẽdit indefinitam, equipollere vniuerſali. Sed male dicũt qꝛ ibi eſt oratio particularis, qꝛ ibi ponit ſignum particulare qd hoc eſt aliquid: ergo nõ eſt indefinita. Dic ergo, ꝙ ibi oſtendit hãc orationẽ, quid nõ feci, ⁊ ſimiles quãqꝫ aſſumi vniuerſaliter, quãdoqꝫ in propria ſignificatione particulariter, ſecundũ diuerſas materias, vt j. proxime oſtendam. ¶ Breuiter hoc intendit. Si p̄cedit ſtipulatio negatiue ⁊ copulatiue concepta, penalis ſtipulatio diſiunctiue ſubiecta, neutrũ fieri exigit. Si vero precedit conuentio affirmatiue ⁊ copulatiue concepta, penalis ſtipulatio ſibi ſubiecta requirit vtrũque fieri, vt penalis ſtipulatio nõ committatur h. d. totus §. ¶ Caſum in terminis pone per te, ⁊ expone literã vt hic habes per gl. ⁊ doc. vt patet ex j. dicendis, ⁊ collige notabilia. Et pone caſum, in prima parte ſtipulationis, preceſſit ſtipulatio negatiue, ⁊ copulatiue concepta, ⁊ fuit ſubiecta penalis ſtipulatio alternatiue. In ſcda ſtipulatio fuit interpoſita ⁊ affirmatiue ⁊ negatiue, penalis ſtipulatio fuit adiecta per ſignum particulare, vt ſi quid, ⁊c. licet Dy. dicat per ſignum indefinitũ: ſed non eſt verum, quia gl. ponit que ſit differentia inter iſtas ſtipulationes: Lege literam ibi ſtipulationem ſcilicet penalez precedentẽ conuẽtionẽ negatiue ⁊ copulatiue conceptã. Et ibi, quid eorũ. ſignum eſt indefinitum, ſecundum Dy. Tu dic, ꝙ quid, ſignum eſt particulare, ꝙ eſt, aliquid, ſi eſſent affimatiue ⁊ copulatiue comprehenſa ſubaudi, queritur quando aliquid interſit hoc eſt, an aliqua differentia ſit: ⁊ reſpondet vt ſequitur hoc intereſt. Hic incipit ſecunda pars, in qua pone caſum ſic. Ad primã queſtionem reſp. Iuriconſultus ſit hoc intereſt, hoc eſt, iſta differentia eſt, quam dicaz in ver. animaduertendum: tamen antequam reſpondeat queſtionibus, vult reſpondere vni obiectioni, que poſſet fieri in contrarium. Ponamus, in prima conceptione ſtipulationis vnum fuit obſeruatum, aliud non diceret aliquis, verum eſt ꝙ hoc, aut illud fuit obſeruatum, ergo ſtipulatio non debet committi. Ad hoc reſpondet Iuriſconſultus, ꝙ quãuis, ⁊c. hoc intereſt, hec differentia eſt, que dicit in ver. animaduertendũ. Sed ante omnia ſcias ꝙ quamuis, ⁊c. Ibi contraria, (id eſt, ſubcontraria, quia contraria) in genere ⁊ ſpecie non contraria, ſed diuerſa. Ibi, ex vniuerſo, expone, id eſt oratione vniuerſali. Itẽ nota tex. ibi in quo ſi aliquid falſum eſt, ⁊c. Ibi animaduertendum, hic pone caſum per te quia clara eſt litera. Ibi, concipio, ſcilicet ſtipulationem penalẽ. Ibi tacitum, id eſt, obſeruatum, vt neutrum fiat de his que conuenerunt in ſtipulatione prima nõ fieri. Ibi, Huius autem ſcilicet ſecunde ſtipulationis, ibi, Proinde ſi quis, hic ponit quarta pars, in qua pone ſic caſum. Dictũ eſt ſ. quod iſta verba, ſi quid eorum factum non erit, verificantur ſi in aliquo particulari non ſit factũ: vñ ſtat in propria ſignificatione. ¶ Sed quero, vtrum aliquando iſta cõceptio, ſi quid eorum, aſſumatur vniuerſaliter: Et reſpondet Iuriſconſultus, ⁊ dicit quod ſic, in exemplo propoſito hic in tex. ⁊ ſic illud proinde, ponitur aduerſatiue, ⁊ rationem huius videbitis j. Ex hoc apparet quod Dy. qui dicit, ꝙ hec indefinita equipollet vniuerſali, non bene dicit, qꝛ hec eſt oratio particularis, quod apparet ibi, ſed ex aliquo. ¶ Nota quod ad veritatẽ diſiunctiue, ſufficit alterum verum. Secundo nota ꝙ ad veritatẽ copulatiue requirit vtrunque. Tertio nota, ꝙ due orationes particulares contrarie poſſunt eſſe vere. Quarto nota ꝙ in vniuerſali oratiõe, ſi quid eſt falſum, tota oratio eſt falſa. Vltimo no. ꝙ particularis, quãdoque aſſumitur pro vniuerſali ex preſumpta mente loquentium, vt in fi. huius §. vt ibi dicam. ¶ Ad quelibet iſtorum no. op. per ordinem. Ad primã ſtipulationẽ conceptam alternatiue, primo op. de l. cum quis. de ver. obli. ⁊ l. continuus. §. pe. eo. ti. Sol. Dy. Nõ factum vocat factũ, ⁊ ſic iuſte ſubijcitur negatiua, vt hic habes in quarto cõtrario, ⁊ ita ſentit gl. hic parua. Alij dicũt, ꝙ hic deficit non, vt ſit penalis affirmatiua alternatiua, ſecundum gl. magnam hic in fi. ſui hec eſt mala lectura, ⁊ contra §. animaduertẽdũ. Alij dicunt ꝙ preceſſit ſtipulatio affirmatiua, ſed eſt falſuz, ⁊ cõtra ver. animaduertẽdũ, ibi, vt nemini fiat. ⁊c. Dic ergo vt in prima ¶ Et videtur ꝙ prima ſtipulatio fuerit male concepta: qꝛ quando precedit ſtipulatio negatiue cõcepta penalis ſtipulatio debet ſubijci affirmatiue, l. cum quid. de ver. obli. Scdo op. dicitur hic, qd neutrum debet fieri, imo debet vtrunqꝫ fieri, l. ſi heredi plures. ſ. de cõdi. inſti. Solu. illud verum in affirmutiua vt tangitur hic in viij. contrario. Si vero concipiatur copulatiue, ⁊ negatiue, debet fieri neutrũ, vt hic in ver. animaduertendũ: ¶ Tertio op. ꝙ ſufficiat alterum tantum fieri, vt ſ. prox. §. cum ita. Sol. vt ſtipulatio penalis committatur, ſufficit alterum fieri. vt ibi hoc tãgitur hic in primo contario, licet non clare. ¶ Quarto op. ꝙ ſufficiat alterum ex natura alternatiue, vt no. j. prox. §. ſi quis autem. Sol. Hic preceſſit copulatiua coniunctio. que limitet penalem, ibi, preceſſit alternatiua in dubio qñ nulla preceſſit, habet locũ quod no. ſ. proxi. §. cum ita. ⁊ eſt hoc exemplum alternatiue ⁊ negatiue, ⁊ tangitur in

ſecundo contrario. ¶ Quinto opp. de l. Quintus. in fi. de auro ꝛ
argen. leg. Sol. ibi diſiunctiua ponitur inter genus ꝛ ſpeciẽ. Uel
aliter, vt dicit Cy. in l. cum quidam. C. de verbo. ſignifica. ibi in al-
ternatiua legis, que ſemper habetur pro copulatiua, ne alia pars
ſit incerta, ꝛ ſic haberetur pro copulatiua. Hoc eſt falſum, qꝛ ſe-
cundũ hoc, ĩ. de ſica. l. j. ꝛ de parrici. l. j. requireretur, quod omnia
illa fecerit, vt teneretur illa lege, quod ridiculum eſt, cum alterum
1 ſufficiat. Dic ergo, † quod quandoqꝫ lex ſtatuit plura alternati-
a ue circa idem factum, ꝛ tunc alternatiua ponitur pro cõiuncta,[a]
ne aliàs ignoremus quod ſtatutum eſt, ꝛ hoc niſi vni parti diſiun
ctiue alia pars repugnet, qꝛ tunc illa pars eſt vera, que nõ habet
* repugnantiã, vt ĩ. de fideiuſ. l. vbicunqꝫ. * ꝛ ĩ. de contratabul. l. ſed
ꝛ ſi deceſſerit. in fi. Facit C. de cond. ob cauſam. l. ea l. ꝛ ꝙ ibi no. ꝛ
hoc quantum ad ipſum ius, ſed quantum ad executionem facti,
habet vim alternatiue, quia vna executio ſufficit. vt ĩ. de effra.
ꝛ expi. l. j. §. expilatores. ꝛ C. de ſer. fug. l. ſi fugitiui. ꝛ l. quicunqꝫ. ni
ſi alia lex (vel ratio) repugnet, qꝛ tunc etiam quo ad executionẽ
poneretur pro coniuncta, vt C. de epiſ. ꝛ cler. auth. ſed nouo iure.
ꝛ qđ ibi no. Quandoqꝫ lex ſtatuit vnum circa plura facta alter-
b natiue nominata, ꝛ tũc quo ad quid ſtat proprie alternatiua:[b] qꝛ
etiam in vno facto verificatur vna diſpoſitio: ſed quo ad quid ha
bet vim copulatiue, qꝛ etiam quando vtraqꝫ cõcurrit, habet locũ
diſpoſitio. Ita loquitur d. l. Quintus. ꝛ l. j. de ſica, ꝛ l. j. de parrici.
c cum ſimi. ¶ Sexto opp.[c] de l. ſi quis ita. de auro ꝛ arg. leg. vbi di-
ſiunctiua ponitur pro coniuncta. Sol. Dicunt quidam, ibi, in di-
ctione ſeu, que eſt diſiunctiua ſeparata, ſeu duplex, vt dicit Cy. in
d. l. cum quidam. Idem dicit de dictione vel, quod eſt falſum, imo
falſiſſimum, vt l. plane. §. pe. ſ. de le. j. ꝛ C. de ſer. fugi. l. quicunqꝫ. qꝛ
habet illam ſignificationem, quam habet dictio, aut. Hoc colligi-
tur ex d. l. cum quidam. in princ. Itẽ videtur falſum ꝙ dicitur de
dictione ſeu, nam videtur idem ꝙ aut, vt ĩ. ad Treb. l. j. §. ſublata.
ꝛ Inſti. qui da. tu. poſ. §. ad certum tempus. Sol. Potes ſuſtine-
2 re, qꝛ quedam eſt diſiunctiua, que tam ſenſum quam verba diſiũ-
git, vt, aut dies eſt, aut nox. Idem in dictione vel. Quedam eſt diſ-
iunctiua, que verba diſiungit, ſenſum tamen coniungit, vt Alexã-
der, ſiue Paris. Idem enim fuit ſic nominatus, ꝛ de hoc habes
expreſſe regulam in Donatello. ꝛ C. de in litem dan. tu. l. ad prote-
gendam. vbi no. idem in dictione ſeu, que eandem habet propriã
ſignificationem, ſecundum Priſcianum, ꝛ ſic ponitur de muneri.
ꝛ honor. l. fina. §. hec omnia munera ꝛ infra de his quibus vt in-
di. l. ij. Unde cum lego mulieri ornamenta, ſeu que eius cauſa pa-
raui, eſt coniuncta quo ad verba, ꝛ vtrunque debetur. Nec obſtat
d. §. ſublata. nec d. §. ad certum tempus, qꝛ ibi ponitur improprie,
qꝛ natura orationis hoc non patit. Sed hoc videtur cõtra l. ſi ita
quis ſtipuletur. ĩ. de ver. obli. Dic ergo ſic, ꝙ propria ſignificatio
iſtius dictionis ſeu, vel ſiue, eſt prima, ꝛ fauor legatorũ hoc opera
tur, alias cuꝫ iſtis dictionibus equaliter abutamur, idẽ ſit in vna
ꝙ in alia. ¶ Septimo op. de l. ſepe. ver. ꝛ cũ dicimus. ꝛ de ver. ſign.
Sol. Dicit Ray. ibi cadit inter genus ꝛ ſpeciem, ideo ponitur ꝓ
coniuncta. Sed hoc videtur contra caſum l. j. ſ. eo. ſecundum poſi-
tionem caſus, ꝛ ibi gl. niſi ſuſtinendo dicas, ꝙ ibi cadit inter totũ
ꝛ partem quantitatiuam, ſecus ſi inter genus ꝛ ſpeciem. Et ſit ra
tio diuerſitatis, qꝛ nuda voluntate fundus conſtituitur. ¶ Octa
uo. opp. de §. item ſi paterfa. ĩ. prox. ſolue vt ibi. ꝛ quod no. per Cy.
C. de inſti. ꝛ ſub. l. generaliter. quia ibi voluntas teſtatoris non ve-
rificaꝛ veriſimiliter in qualibet parte diſiũctiue. ¶ Ultimo op. de
l. cum quidam. C. de verborum ſignifica. Sol. ibi inter perſonas di
ſiunctiua ponitur pro coniuncta, hic inter res, ſeu diſpoſitiones.
3 ¶ Ut ergo liqueat iſta materia diſtingue. Aut queris de diſiun
ctiua legis (ꝛ dic vt ſ. dixi,) aut hominis. Si hominis tũc aut illa
eſt poſita in diſpoſitione acceſſoria, vt in penali ſtipulatione acceſ
ſoria, ꝛ illa limitatur ſecundum precedentem ſtipulationem, vt hic
ꝛ in §. proxi. Aut in diſpoſitione principali, ꝛ tunc aut queris de
ea alternatiua, que ſenſum coniungit lꝫ verba diſiungat vt ſeu, ꝛ
ſiue, ꝛ dic vt l. ſi quis ita. ſ. de auro ꝛ argen. leg. Aut de ea que ſen
ſum diſiungit, ꝛ iſto caſu, aut cadit inter genus ꝛ ſpeciem, ꝛ dic vt
vt ſupra eo. l. j. Aut inter alia, ꝛ tunc voluntas diſponentis nõ po
teſt verificari veriſimiliter in qualibet parte alternatiue, ꝛ poniꝛ
pro cõiũcta, vt hac lege, ver. item ſi pater. Aut poteſt verificari, ꝛ
tũc aut cadit inter res, aut inter perſonas. (Si inter res manet in
ſui natura. l. plerũqꝫ. in fi. ſ. de iure do. Si inter perſonas, tũc aut
perſone habentur loco rerum, ꝛ idem l. ſtatuliberũ. in fi. ſ. de lega.
ij. Si loco perſonarũ, tũc aut apparet proferentẽ voluiſſe remane-
re in ſua natura, ꝛ remanet, l. ſi titio aut Seio. de leg. ij. aut non ap
paret, tũc aut apponiꝛ inter perſonas grauatas, aut honoratas,
primo caſu ſtat proprie, l. ſi ex toto. §. j. de leg. j. ꝛ auth. ſi quando.
C. de cõſ. pe. Scđo caſu, ꝛ tũc aut copulatiua nõ poſſet habere ſuũ
effectum. ꝛ tunc alternatiua ſtat proprie l. cũ qui ita. §. qui ibi. de
verb. oblig. ꝛ l. j. §. ſi fructuario. de ſtip. ſeruo. aut copulatiua poſ-
ſet operari ſuum effectum, ꝛ aut inter illas perſonas cadit affectio

ordinata, ꝛ manet in ſui natura, l. cum pater §. pen. de lega. ij. ſi
cadit talis affectio, accipitur diſiuncta pro coniuncta. l. cũ qui
C. de verb. ſignifi. licet ſecus eſſet olim, l. proinde. in fi. cum l. ſeq.
ſtipu. ſeruo. Non ſunt hic alia quoad diſiunctiuam, cuius aut
ſit electio in alternatiua, dic vt in l. Lucio. de leg. ij. Quis aute
in electione alternatiue, dic vt dicam in l. ſi ita relictum. de lega.
dixi in l. ſi duo rei. de verb. obli.) Plenius proſequitur Dyn.
l. cum quidam, qui in alijs membris dicit bene, preterquã in
ctis in quibus dicas vt ex predictis apparet. ¶ Ueniamus
cũdam ſtipulationem copulatiue ꝛ affirmatiue conceptam
detur quod ſufficiat alterum fieri, vt ĩ. §. proxi. ſi quis autem
4 ibi preceſſit ſtipulatio alternatiua, hic copulatiua. ¶ Secun
op. ꝛ videꝛ ꝙ pena nõ cõmittaꝛ, niſi pro parte, per l. ſi ſeruus
plurium. ſupra ſi quis caut. Pro ſolu. iſtius contrarij ſunt
ſi. opin. in gl. Nam glo. in lege contraria, in ver. exception
etiam eſt ſpeciale in iudicijs, quod pena committitur inſoli
pro parte obſtat exceptio, in contractibus vero ſemper co
pro parte, vt d. §. Cato. Iſta ſolu. gloſſ. eſt contra §. cum ita
proxi. ꝛ contra iſtum §. vtrum. Alij, vt Mart. dicunt quod
equitate, hic de rigore. Hoc falſum eſt, quia ſecundum bo
corrigitur, vnde gloſſ. hic in ver. in illo. dicit ſpeciale in
men alia ſpecialitate quam ea, que ibi nota. Nam in co
committitur inſolidũ ſine obſtaculo exceptionis, in
committitur inſolidũ, ſed obſtat exceptio pro parte,
ſed Petr. dicit aliter ſcilicet ꝙ ibi fuerũt plures ſtipu
fuerũt plura facta copulatiue concepta l. ſcire debemus
obli. ꝛ ideo ſi pareret in parte, ꝛ ſic vna ſtipulatione in
ret exceptio, ꝛ ſic idẽ in cõtractib. ꝛ iudicijs. Iſtud dict
cõtra dictum iſtius §. ꝛ §. cum ita. ſ. cauſa eſt etiaꝫ prop
ſunt plura facta copulatiue concepta. Dic ergo gl. verum
ꝛ eſt ſpeciale in iudicijs, ꝛ hoc tenet Dyn. in his, que per
ad ordinationem iudiciorum: ſecus in his que pertinent
ſionem. vt ĩ. de ver. ob. l. v. §. fi. ꝛ plene dixi in l. iij. §. Cato.
opp. ¶ Tertio op. ꝛ videtur ꝙ ad veritatem copulatiue req
tur vtrũque, ſed contra, qꝛ ſufficit vnum, vt ſ. de vſufr. leg. l.
fundus. Sol. ibi cadit inter incõpatibilia, ꝛ ideo reſoluitur
ſiunctiuam. Facit quod no. C. de codicil. l. ſi. Quarto op. ꝛ vide
quod inter ea que ſe compatiuntur, ſi cadat, ſufficit vnum
vt ſ. de leg. iij. l. ea tamen. vbi ſi lego empta, habebit legatarius
pta tantum. Sol. ibi cadit inter duo adiectiua neutraliter po
non reſpectu alicuius ſubſtantiui, illud vero, quod alibi dic
quod ad veritatem copulatiue requiritur vtrunque
verum quando copulantur reſpectu eiuſdem. Unde ſi copula
uerſas orationes, verbi gratia, ſi dico, lego empta
de eſt, ac ſi dicerem, lego empta vel parata. vnde
tiantur ſe tamen non requiruntur de neceſſitate
d ¶ Ut ergo[d] de copulatiua † liqueat, ſic diſtingue. Copulatiua
5 ponitur inter contraria, ꝛ inter incompatibilia
e aliquo reſpectu ſunt idem, aut inter diuerſa. Primo caſu
in diſiunctiuam, vt d. l. ſi Titio fundus, ꝛ l. vlt. ꝛ quod
codicil. Secundo caſu, aut illa duo ſic ſunt idem, vt vnum
rio inſit alteri, ꝛ tũc ſi adijcitur copula, vnũ reſoluiꝛ in
alterius, l. j. de pac. ibi placitum ꝛ conſenſus, ꝛ ibi no. gl. Aut
ideo ſunt vnũ qꝛ vnũ gen⁹, aliud ſpecies ꝯtẽta ſub genere
ſpecies, aliud illius ſpeciei indiuiduum, ꝛ tunc quandoque
reſtringitur per ſpeciem, quandoque non. Quod dic vt per
in c. generi per ſpeciem. de reg. iur. lib. vj. ꝛ per gl. in l. queſitum.
pe. de fund. inſtr. leg. Tertio caſu ſcilicet quando cadit inter
ſa, ꝛ tunc aut ſunt duo ſubſtantiua, aut duo adiectiua, aut
rationes. Primo caſu puta lego Titio, ꝛ Sempronio, ꝛ ſtat
prie, ꝛ velut ad vnam diſpoſitionem reducuntur, ꝛ patiuntur
dem. l. huiuſmodi. §. ſi Titio. ſ. de le. j. ꝛ l. ſi duobus. eo. ti. ꝛ in
bus legibus tractantibus de materia coniunctiuorum. Secu
caſu, aut illa adiectiua copulantur reſpectu alicuius ſubſtan
ꝛ tunc ſtant proprie, ꝛ requirunt vtrunque, vt in hoc exemplo
tius eſt albus ꝛ magnus, ꝛ lego ſeruos textores ꝛ vernas. tunc
quiritur concurſus vtriuſque l. ſeruis vrbanis. in fi. de leg. iij.
Titie textores. ſ. de leg. j. Aut illa adiectiua copulantur neutra
ter, ꝛ non reſpectu alicuius ſubſtantie, vt lego empta ꝛ parata,
tunc perinde eſt, ac ſi copulatiua caderet inter diuerſas oration
quaſi legaret empta, ꝛ legaret parata, per d. l. ea tamen. Tertio
ſu ſcilicet quando copulat orationes. ꝛ tũc aut reſpectiue per
dum accidentis, ꝛ tunc ſtat proprie id eſt requiritur concurſus
f triuſqꝫ. l. ſi heredi[f] plures. ſ. de condi. inſtit. l. ſi ita quis promi
decem. de ver. obl. ꝛ hic. Si vero due orationes copulantur per
principaliter reſpectiue ad vnam ſpeciem. tunc concurſus non
neceſſari⁹, ſed in quolibet procedit diſpoſitio l. j. ſ. de infami. ꝛ
teſtib. l. lege Iulia. ꝛ de ſicar. l. j. cũ ſimi. Et hoc colligitur ex
do. Iac. But. in q. mercatoribus, ꝛ artificibus artis lane quo
ue menti. ¶ Uenio ad particularem orationem ꝛ ad verſic.
quam

quamuis. Et primo op. quod litera ſibi contrariatur: Sol. vt hic
in v. contrario. Secundo op. quod oratio ſit contraria dicto. Sol.
vt in vj. contrario. Tertio opp. quod duo contraria non poſſunt
ſimul eſſe vera. l. hec verba. de verbo. ſignifi. ſolu. ibi patet in text.
Uenio ad orationem vniuerſalem, ꝛ primo videtur, quod copula- a
tiua ꝛ vniuerſalis non conueniant. l. ſcire debemus. de ver. oblig.
Sol. vt hic in vltimo contrario: ¶ Secundo opp. dicitur hic, ꝙ ſi
quid eſt falſum, tota oratio eſt falſa. Contra de l. obligatione gene *
rali. de pig. ꝛ l. j. C. que res pig. ob. poſſ. vbi in genere quedam exci
piuntur. Sol. inſpecta propria ſignificatione, ꝛ logicali, eſt verum b
quod hic dicitur: ſed inſpecta mente contrahentium, ſeu diſponē
tium loquuntur leges contrarie, quia vniuerſalis oratio limita-
tur ꝛ reſtringitur ad veriſimiliter cogitata, quod dic vt plene per
Dy. ꝛ Jo. Andr. in c. in generali. de reg. iur. lib. vj. ¶ Tertio op.
ꝛ videtur quod vniuerſalis oratio reſtringatur, vt preſentia tan
tū cōprehendat nō futura vt ſ. de le. ij. l. fi. §. j. Sol. †vniuerſalis di c
citur duplex. vno modo ſub nomine collectiuo plura continet, vt
peculium, hereditas, grex, ꝛ iſta continet omnia cum tempore l. d
grege. ſ. de le. j. ꝛ l. ſi peculium. eo. ti. cum ſimil. Item aſſumitur vni
uerſale cui apponitur ſignum. vt hoc §. ex quo doc. noſtri notant
generale, vt patet in gl. ꝛ ſ. de edend. l. j. circa prin. Iſtud verifica
tur ex his que ſunt tēpore diſpoſitionis, non autem comprehēdit
que poſtea acciderūt, vt d. l. fi. §. j. quod plene proſequere vt per Cy.
C. que res pig. ob. poſſ. l. j. ꝛ l. non modus. C. de ſerui. ꝛ aqua. ꝛ dixi
ſ. de aur. ꝛ arg. lega. l. ſi ita. ¶ Quarto opp. quod oratio vniuerſa
lis in aliquo particulari falſificatur, l. habeat vnuſquiſque. C. de ſa
croſ. eccl. (l. inter omnes. ſ. qui ſatiſda. cogan.) ꝛ de mune. ꝛ hon. l.
vt gradatim. §. ꝛ ſi lege. Sol. Materia noſtra loquitur in diſpoſi-
tione hominis: contraria vero loquuntur in diſpoſitione legis, in
qua oratio generalis reſtringitur ab habilitatem, ꝛ tamen iſtud
nō eſt indiſticte verum. Ut liqueat iſta materia, potes dicere vno
verbo, quod in generali nō veniunt ea que quis, ꝛc. vt habes per
Dyn. in c. generali. de reg. iur. lib. vj. vel plenius. Aut oratio pro
fertur ab homine, ꝛ dic vt no. per Cy. in d. l. j. Aut a lege, tunc dic e
aut illa vniuerſalis oratio reſtringitur per aliam legem, ꝛ habet
locum quod no. in l. j. de eo ꝙ cer. lo. aut non, ꝛ tunc aut ſignuz vni
uerſale inducitur verbo preteriti temporis, aut verbo futuri tem-
poris, vt habes per Jac. de are. ꝛ Old. j. de no. ope. nun. l. j. §. nūcia
7 tio. ¶ Item opp. †dicitur hic, quod ſi aliquid falſum eſt totam o-
rationem falſificat. Contra. Nam omne non verum, non eſt falſuz.
l. quid ſit falſum. j. de fal. Sol. Falſum accipitur tribus modis. U
no modo largiſſime, ꝛ ſic accipiunt Logici, qꝛ omne quod non eſt
verū eſt falſum, ꝛ iſto modo accipitur hic. Secundo modo accipi-
tur large ꝛ falſum eſt omnis immutatio veritatis facta ſcienter
vnde omne mendacium poteſt dici falſum, ꝛ hoc modo accipitur
in auth. de inſtr. cau. ꝛ fide. circa prin. Tertio modo accipitur fal- f
ſum proprie ꝛ ſtricte, quando tractatur de puniendo tanquam
de crimine falſi, ꝛ tunc omne mendacium non dicitur falſum, ſed il
lud dicitur falſum quod cadit in aliquod capitulum, vel in aliquā
ſpeciem legis Cornelie de fal. hic eſt text. j. de fal. in d. l. quid ſit fal-
ſum. quod tene menti, propter ſtatuta que dicunt, ꝙ poteſtas in
falſitatibus habeat arbitrarium: vel ſi quis condemnatus fuerit
de falſo, non poſſit admitti vel habere officium, quia intelligitur
de falſo ꝓprie, ꝛ ſtricte, ꝛ de falſo ꝙ cadit ī aliquod capitulū legis
Cornelie. Et ſic reſtringitur falſum ad ea, que tm̄ cadūt in ſpeciē,
ſeu capitulum legis Cornelie de fal. Et ſic ſepe de facto conſului.
¶ Uenio ad ver. proinde ſi quis. ꝛ opp. hic dicitur quod, quid nō
8 feci, equipollet ad nihil feci, Cōtra, †negatio poſtpoſita facit equi
pollere ſuo contrario, vt ſ. de leg. tut. l. legitimos. §. an ergo. ꝛ l. o- *
bligari. de auth. tu. ſed, quid, ꝛ nihil, ſunt contradictoria, non con
traria, quare male. Sol. fateor, quod negatio poſtpoſita facit equi
pollere ſuo contrario, ſed oratio particularis non habet contra-
riam. vnde quidam ſic, ꝛ quidam non, non ſunt directo con-
traria, vt ſupra dixi. Cum ergo non habeat contrariam, nega-
tio poſtpoſita ſigno particulari, non habet equipollentiam, ꝛ ſic
reperies in tractatibus Logice. Sed opponitur quod hic ver. vi
detur contra precedentia dicta in ſecunda cōceptione ſtipulatio
nis, vt promiſi penam ſi quid factum non erit. Nam ibi non equi
pollet ad nihil: quod patet qꝛ ſi eſt aliquid obſeruatum, ꝛ aliquid
non committitur pena, ꝛ tamen non eſt verum nihil eſſe obſerua-
tum. Sol. Dico, quod ex mente proferentium aliter, ꝛ aliter acci-
pitur. Nam ibi precedit coniunctio copulatiua. Nam ſi quid eorū
factum nō erit ſtat proprie, quia ſi aliquid particulatim ſit factū,
committitur pena, in hoc ver. quis alium interrogat vt certificet
ꝛ quis interrogans ex reſponſione non eſſet certus. Opp. vltimo
ad iſtum §. ꝛ videtur, quod inter iſtas duas conceptiones ſtipu-
lationū non ſit differentia, Solue vt hic per gl. Dy. ꝛ Ray. ¶ Ul-
timo inducitur in arg. de eo qui reſpōdet poſitionibus. quod hic
ponunt Petr. ꝛ Rayn. in l. ſi viuus. §. ſi cum mihi decem. ſ. de
pac. j. de exceptio. rei iud. l. ſi quis cum totuz. in prin. tene opinio.
Pet. que probatur in hoc. ver. ſi bene aduertiſti.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Pro coniuncta. Tene menti perpetuo quod in ſtatu
tis diſiunctiua ponitur pro coniuncta, ꝛ ꝙ dictio, autez, ponatur
pro etiam, ex gl. ꝛ tex. in l. ij. ꝛ ibi Bal. C. de obſe. pa. preſtan.
* ALEX. ¶ Ut j. de fideiuſſ. l. vbicunque. Adde l. ſi cum dies. §. ſi
quis ex legatoribus. ſ. de arbit.
b ALEX. ¶ Stat proprie. Et de alternatiua vel. adde que no. Bar.
poſt gl. in l. vbi pactum. in prin. C. de tranſactio. ꝛ per doc. in c. in
ter ceteras. de reſcri. ꝛ ibi dicit ſin. Aut quod vbi negatiua poni-
tur alternatiue puta, ſi Stichum, aut Pamphilum non dederis,
dabis decem vt non committatur in decem, requiritur vtrunque
dari.
c AND. BAR. ¶ Sexto op. ꝛ vide Bal. in l. quicunque. C. de ſer.
fugi. Bar. in l. vulgaris. ff. de furtis.
d AND. BARB. ¶ Ut ergo. Et no. hic diſtinctionem copulati-
ue, ꝛ vide Bald. in l. ſi heredi plures. ff. de condi. inſtit. ꝛ in l. j. ff. de
his qui no. infam. ꝛ in l. j. ꝛ in l. cui. ff. de fund. inſtr. ꝛ in l. ſi ancillas
de leg. j. ꝛ in l. ea tamen adiectio. ff. de le. ij. Bar. in l. cum ita §. fi. de
lega. ij. ꝛ in l. in repetendis. de lega. iij. ꝛ in l. j. in princi. ff. de iuſti. ꝛ
iur. per Bal. ꝛ gl. in l. j. ver. nam ꝛ reipublice. ff. ſol. mat. ꝛ in l. j. C.
qui admi. ꝛ in l. Gallus. §. quidam recte. de libe. ꝛ poſth. docto. in
capitu. inter ceteras. de reſcr. Et de iſta alternatiua vide Ludou.
Ro. in conſi. cxcj. ꝛ vide Ludouic. Ro. in conſi. ccxxviij. ꝛ in conſ.
cclxix. quando in bulla ponuntur alternatiue aliqua. ꝛ in conſil.
cxxix. c. ſignificanti. de appel. reci. Cardi. in cle. in pleriſque de ele-
ctio. ꝛ ibi Pet. ꝛ doc. in capitu. ſi forte. de elec. lib. vj. Archidia. in
capitu. ſecundo, de teſtib. lib. vj. Bar. in l. ſi Titio fundus. ff. de v-
ſufru. le. Bal. in l. j. C. ſi quis al. vel ſibi, ꝛ vide capitu. propoſuiſti.
de probatio. vbi ſi dicit ſe non cognitam, nec potuiſſe cognoſci, ſuf
ficit probare vnum duntaxat. tex. in capitu. ex parte A. de teſt.
e ALEX. ¶ Sic diſtingue. Adde Bar. ꝛ docto: in l. j. in prin. ſ. de
iuſti. ꝛ iur. ꝛ adde que no. Bar. in l. Seie. §. Caio. de fun. inſtr. ꝛ vi-
de de copula bonum tex. ibi. ꝛ no. in l. vlti. C. de ſent. ꝛ quod ibi per
doc. ꝛ maxime per Bal. in ver. copula. ꝛc. ꝛ vide quod no. Bal. in
l. fi. in ver. item no. quod adhoc ꝛc. C. de reg. iu. Et limita hic quod
copula coniungit, niſi reſultaret iniquus intellectus, vt in q. quan
do pater ſubſtituit hoc modo ſcilicet filios, ꝛ heredes, quia non
ſemper requireretur vtrunque, iuxta no. pulchre per Bar. ꝛ doct.
in l. Gallus. §. etiam ſi a parente. cum concordan. de libe. ꝛ poſth.
ꝛ vide que dixi ſupra proxi. §. ꝛ Bal. in l. j. C. de iure emphyteu. ꝛ
in capitu. ex parte. el j. de reſcript. ꝛ in capitu. ij. de prebend. Bar
tol. in l. ea tamen, de leg. iij. ꝛ plene Bald. in d. §. etiam ſi a parente.
f ALEX. ¶ L. ſi heredi. ꝛ in l. j. de his qui no. infa. adde Bar. in d.
l. j. in fi. de infa. ꝛ ſequitur Pet. de Anch. in cle. in pleriſque. de ele.
Et de materia dictionum copulatiuarum, vide Bal. in l. vnica. §.
vbi autem. de cad. tol.

§. Si quis autem. Continuatur ad precedentia Unde ſic pone caſuz. Uidi plu
res conceptiones ſtipulationum de quibus dubitatur, quero, a-
liquis ſtipulatur plura, ꝛ vult vnum fieri, qualiter debet concipi
ſtipulatio vt ſit clara? Reſponde, vt in textu, ꝛ materiam huius §.
vide ſupra proxime.

* **§. Item ſi pater.** *Si ſubſtitutio directa ſit filijs *diſiunctiue, diſiunctiua accipit
pro coniuncta, h. d. ¶ Oppono, quod iſta diſiunctiua verificetur
aliquo non exiſtente herede, vt ſupra §. vtruz. ꝛ l. ſi heredi plures.
de condi. inſti. Soluit gl. Speciale eſt hic propter votum paren-
tum, quia non eſt veriſimile ꝙ voluerit extraneum heredem ha-
bere, aliquo de filijs exiſtente, l. cum accutiſſimi. C. de fideic. ꝛ l. Lu
cius. de heredi. inſtituen. licet glo. dicat veritatem, tamen in caſu
huius legis hoc non eſt neceſſarium, quia hic licet extranei eſſent
eodem modo inſtituti, eſſet idem ius. quod probo. ſ. eo. §. cum ita,
ꝛ §. vtrum. vbi dicitur, ꝙ quando precedit diſpoſitio alternatiua,
ꝛ ſequitur ſtipulatio penalis ſub conditione alternatiua, vno e-
xiſtente ſtipulatio penalis non committitur, licet aliud deficiat.
Ratio qꝛ talis ſtipulatio limitatur ſecundum naturam precedentis
ſtipulationis: ita in propoſito, ſi precedit inſtitutio alternatiua ꝛ
ſequitur ſubſtitutio ſub conditione alternatiua, iſta ſubſtitutio
deficit altero exiſtente herede, quia ex ipſa ſubſtitutione apparet
teſtatorem voluiſſe vnum ſolum habere totam hereditatem, ꝛ ſic
ſubſtitutio debet limitari ſecundum inſtitutionem, ſicut penalis
ſtipulatio limitatur ſecūdum precedentem ſtipulationem, ſed gl.
diceret verum quod eſſet ſpeciale fauore filiorum, quando filij eſ-
ſent inſtituti ſimpliciter non alternatiue: per iura allegata in gl.

ADDITIO.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Item ſi pater. Ad intellectum huius §.vide multa per Alexã.poſt alios in l.heredes mei.§.cum ita.ĩ. ad Trebellia.

LEX XV.

1 ☞ Legatum factum ei qui eſt teſtis in teſtamento,valet.
2 Correus pro correo.⁊ fideiuſſor pro principali teſtificantur.
3 Incertitudo,que venit certificanda ex aliquo futuro euentu, nõ vitiat legatum.

SI quis. Poteſt quis legare ei,qui eſt teſtis in teſtamento,⁊ incertitudo que venit certificanda,legatum non vitiat.† Opp.ꝙ teſtibus legari [a] nõ
a poſſit.l.j.⁊ l.ſenatus.de his qui in teſtamento ſibi adſcri.So.Ibi de eo qui ſcribit teſtamẽtum,hic de eo qui ſubſcribit ſe vt teſtis. Et eſt ratio,qꝛ non teſtificatur principaliter in cauſa ſua.l.qui te
2 ſtamento.ſ.de teſt.Et† per hoc inducit Dyn. quod correus põt teſtificari pro correo.⁊ fideiuſſor pro fideiuſſore,qꝛ principaliter in cauſa ſua non teſtificantur.de quo per Cy.in l.dictantibus.C. de teſta.⁊ per Dy.in l.ſi cui legetur.§.fi.ſ.de le.j.⁊ in Spe.de teſt.
3 §.i.in ver.quid de fideiuſſore.Opp.† quod legatum non valet tãquam factum incerte perſone.vt Inſti.de leg.§.incertis.Sol.Ille §.corrigitur per ſeq.ſufficit enim quod incertitudo certificanda veniat ex aliquo euentu futuro.Dixi ſ.eo.l.quidam.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Teſtibus legari. Adde Bar.in l.q teſtamẽto.in prin. ſ.de teſtamen.⁊ omnino Barto.in l.dictantibus.in j.colum.C.de teſt.vbi no.⁊ aliquid per eũ in l.in omnibus.ad fi.C.de teſt.⁊ adde quod ex his que no. Bar.ſaltem remiſſiue in l.ſi cui, hic alle.⁊ in l.qui teſtamento.in princip.ſ.de teſt.videtur no.eſſe dicendum quod quilibet poteſt eſſe teſtis in cauſa,in qua principaliter non conſequitur commodum,licet in quandam conſequentiam, vel ſecundario ſic,quod reputo valde no.De hoc habetur per Jo.Fa. Inſti.de teſt.§.legatarijs.vbi refert Ja.de are.hic idem tenuiſſe: pro hoc facit quod not.Bar.in l.ſed ſi hac.§.qui manumittitur. de in ius voc.⁊ in l.in tantũ.§.vniuerſitatis.de rerũ di.Sed Joã. and.expreſſe tenet contrarium in capitu.inſuper.de teſtam.⁊ ibi omnino vide Do.⁊ Innocen.in capi.iij.eod.titu.Pro quo facit, qꝛ tales appellant.l.ab executore.in prin.⁊ l.a ſententia.de appellatio.⁊ ideo dicit Bal.⁊ doc.in l.j.§.huius ſtudij.de iuſti.⁊ iure,ꝙ ſi legatarius inductus in teſtem circa inſtitutionem heredis,⁊ interrogatus an ſentiat commoduz,dixerit quod non,non punitur de falſo,quia debet intelligi principaliter.Et qualiter iſtud principaliter ſumatur.vide Bald.in l.ambitioſa.de decre.ab ord.fac. Et iſtis adde omnino Bal.in d.l.dictãtib⁹.vbi etiã habet an ad ꝓbandum aliquem vſurarium admittatur ille qui recepit vſuras,⁊ ibi etiam habetur quot modis dicatur quis repelli a teſtimonio. Et ad materiam vide Imo.qui loquitur melius quam alius in d. l.quidam ſecundum doc.in d.c.inſuper.

LEX XVI.

1 ☞ Fingi ſuper re que non eſt,licet non poſſit, tamen aliquid retro non eſſe fingi poteſt.

QVedam Legatario repudiãte fingitur res nũquam fuiſſe legatarij,ſed ſemper heredis.h.d.Opp.gl.ꝙ ſit certum.Nam interim eſt legatarij res,l.cum pater.§.ſurdo.ſ.de le.ij.⁊ l.a Titio.de furt. ſoluit gl. quod eſt verum,ſed hoc dicitur reſpectu futuri euentus,quia poteſt contingere quod fingeretur nunquam fuiſſe legatarij. Et de hac l.facio feſtum in materia fictionum.Nam ſuper re,que nõ eſt non poteſt fingi,l.huic ſcripture.ad l.Aquil.Sed hic fingitur ſuper re que non eſt:ergo ⁊c.vt hic in fi.patet.Sed reſp.† ſic,ſuper eo,ꝙ non eſt,non poteſt fingi aliquid retro eſſe,vel fuiſſe.vt in lege contraria:ſed aliquid retro non eſſe bene poteſt fingi:⁊ ita loquit̃ hic.Nam hec res in veritate fuit legatarij.Unde ſi legatarius agnoſcit,nulla eſt fictio, ſed ſi repudiat, fingitur retro nunquam eius fuiſſe ⁊ ſic per conſequens fingitur retro fuiſſe heredis,vt latius poſui in materia fictionis.De iſtis duobus dubijs huius legis poſuit Iuriſconſultus in l.qui res.ĩ.de ſol.

LEX XVII.

1 ☞ Superuiuere an preſumatur alter alteri cum plures ſimul moriuntur.

1 **QVod de pariter.** † Ut poſſit agi ex diſpoſitiõe inter viuos vel ex vltima voluntate, vnus de pariter morientibus nunquam ſuperuixiſſe preſumitur,h.d.cũ l. ſeq. ⁊ ſeq. Opp.ad prin.quia videtur ſtipulationem de dote eſſe commiſſam, cũ vxor deceſſerit matrimonio conſtante,ſ.eo.l.qui duos.§.ſi maritus.Sol.Hic in ſtipulatione fuit appoſitum plus,ſcilicet ſi marito ter ſuperuixit,que non ſuperuixit.Opp.ꝙ ſpes conditionalis ſtipulationis tranſmittatur ad heredem,vt Inſti.de verb.obli.§.ex conditionali.Sol.Si ſtipulatio eſt commiſſa,vel eius ſpes pẽdet, ſine dubio tranſmittitur ad heredes, vt in contrario l.j. vt actio. ab hered.⁊ contra hered.ſed ſi per mortem ſtipulatoris deficit conditio ſtipulationis,per conſequens deficit ſpes ⁊ per conſequens non eſt quid tranſmittatur. Opp.ſ.eo.l.qui duos.§.cum in bello,⁊ §.ſeq.⁊ ĩ.eod.l.cum pubere.⁊ l.ſeq. Gloſſ.non ſignat illud contrarium.Huius timore Dyn.in l.ſi hi qui.ĩ.de donatio. cauſa mortis.idem Oldra.dixit,quod de pluribus ſimul morientibus nunquam preſumit̃ alter alteri ſuperuiuere,vel predeceſſiſſe,niſi etatis imbecillitas,aut parentuz charitas,aut paterna reuerẽtia,aut donationis fauor,aliud inducat vt probatur infra l.proxima.⁊ l.ſi inter.⁊ l.qui duos.per totam legem.ſed videtur quod Dy.⁊ Oldra.non bene dicunt.Primo in eo quod dicunt,niſi etatis imbecillitas, quia eſt contra caſum.ĩ.l. in illo.vbi non preſumitur pupillus prius deceſſiſſe. ¶ Item
* quod dicunt,aut parentum charitas,non eſt verum,qꝛ ad parentum charitas nihil facit,vt dixi ſ.l.qui duos.§.cum ...
Item quod dicunt,aut paternalis reuerentia,in hoc ... intelligendo,vt ĩ.dicam. Probatur in l.qui duos.§.ſi ... eo. ¶ Item quod dicunt,aut donationis fauor,per l. ... pra eo.non eſt verum,quia in l.ſi inter,⁊ l.cum hic ſtatus ... bo.de dona.inter virum ⁊ vxorem.non preſumitur aliquis ſuperuixiſſe,ſed ſufficit quod ſimul deceſſerint,vt ibi patet. ... Jacob.de Aret.quando plures ſimul moriuntur,aut lucrum ... diſpoſitio debet reſolui altero ſuperuiuente,⁊ tunc non reſoluitur,quia verum eſt neminem ſuperuixiſſe,l.ſi inter.ſupra ... hi qui.de donatio.cauſa mortis.⁊ l.cuz hic ſtatus.§.ſi ambo. ... lucrum ſeu diſpoſitio debet committi aliquo non ſuperuiuente,⁊ tunc committit̃,quia verum eſt neminẽ ſuperuixiſſe,d.l.qui duos. §.ſi maritus.Aut dz cõmitti aliquo ſuperuiuente,⁊ non committitur,quia nullus ſuperuixit,hic eſt caſus:⁊ hoc ſi queritur de lucro ipſorum inuicem morientium:ſed ſi queritur de lucro tertij debet diſtingui eodem modo.Aut debet committi aliquo ſuperuiuente,⁊ non committitur.caſus eſt hic. Aut debet committi aliquo non ſuperuiuente,⁊ tunc committitur,quia nullus ſuperuixit,vt d.l.qui duos.§.ſi maritus. Item aut deceſſerunt ſimul pubes,⁊ impubes,⁊ tunc preſumeret̃ impubes prius deceſſiſſe.l.cum pubere cũ l.ſeq.ĩ.e.⁊ l.qui duos.§.ſi.ſ.e.Aut ambo puberes ⁊ tunc ꝓcedit,ꝑdicta diſtinctio.Hec ſunt verba dñi Jac.de Are. ... citata quam ponat.Iſta verba in fine diſtinctionis ... cent.ſcilicet vt diſtinguamus,deceſſerint ſimul pubes cum impubere an ſimul plures puberes quia reprobantur per ... vbi deceſſit pupillus,⁊ ſibi ſubſtitutus pubes ... pup l⁹ prius deceſſiſſe.niſi dicas ſubſtinendo Ja. ... ſubſtitutus erat impubes,quod diuinare eſt,⁊ contra ... ius legis,que hoc non dicit, nec alia lex cogit ad hoc ... Dico ergo ſic,Iſtud dubium de pluribus morientibus ... que emanat aliquo agente ex diſpoſitione hominis inter viuos vel vltima voluntate,⁊ tunc nũquam alter alteri ſuperuixiſſe preſumitur,nec adhibetur illa diſtinctio,deceſſerit impubes cum pu
a bere,nec ne,vt d.l.ſed ⁊ in illo,nec fauor matris [a] aliquid operatur vt hac l.quod de pariter.ſed recurramus ad propriam ſignificationem,an diſpoſitio hominis, vel legis, circa illud requirat aliquem ſuperuiuere,vel non ſuperuiuere.ſecundum precedentem diſtinctionez Ja.de Are.Non obſtat huic mẽbro,ſ.eo.l.qui duos in princ,qꝛ in l.illa non preſumitur aliquis ſuperuixiſſe,ſed ſecundum propriam ſignificationem quilibet deceſſit vltimus.Nõ obſtat.ſ.eo.l.qui duos.§.fina.vbi agitur ex teſtamento,⁊ tamẽ preſumitur aliquem ſuperuiuere,quia ibi diſpoſitio teſtamenti continebat illud idẽ quod diſpoſitio legis,quod apparet ex tex.d.§. in princi.cum dicit,cum filio pubere quem ſolum teſtamento, ... Nam inſtituit illũ qui ab inteſtato erat ſucceſſurus,⁊ nulli alii merito eſt idem dicendum.ꝙ dicit̃ quando agitur ex diſpoſitione legis:ſed in d.l.ſz ⁊ in illo.poſito,ꝙ ſuccederet ab inteſtato ſimpliciter,tamen non ſuccederet vt neceſſarius heres,⁊ ſic teſtamentum aliter diſponit ꝙ̃ ius,vnde illa preſumptio hic locũ nõ habet. ... vero aliquo agente ex diſpoſitiõe legis,occurrit dubietas de pariter morientibus,tunc lex preſumit aliquem ſuperuiuere cũ diſtinctione,aut deceſſit pubes cum impubere,⁊ preſumitur impubes prius deceſſiſſe.l.ſi mulier.ĩ.eo.⁊ d.l.qui duos.§.fin.Aut pubes cum pubere,⁊ tũc aut pſona patroni eſt in medio,⁊ ille preſumitur deceſſiſſe,qui magis ſpectat ad fauorẽ patroni d.l.q ... §.ſi cum filio.Aut perſona patroni nõ eſt in medio,⁊ tũc aut ... ſimul decedentes eſt votũ tranſmittẽde hereditatis,vt qꝛ aſcendens ſimul cũ deſcẽdẽte decedit,⁊ preſumitur aſcendẽs prius mortuus d.l.qui duos.§.ſi.ſ.eo.⁊ l.cũ pubere.ĩ.eo.Aut tale votum non

⁊ tunc ille ſuccumbit cui incumbit onus probandi aliquē ſuper
uixiſſe, l. ex facto. §. ſi quis autem. ꝟ. ad Treb. intelligendo prout
dixi. ſ. eo. l. qui duos §. cū in bello. ⁊ probatur in prin. d. l. ſed ⁊ in il
lo. Aut alter ex fratribus predeceſſit, ⁊ non preſumitur ſuper-
uixiſſe quantum ad ſucceſſionem ab inteſtato. ⁊ tamē ſuccumbit
ille cui incumbit onus probādi aliquem ſuperuixiſſe, ita loquitur
l. qui duos. in fi. ſ. eo. Et in his legibus fauor matris vel teſtamen
ti nullo modo attenditur: vt dixi in d. §. cum in bello, ⁊ §. fi. Ratio
eſt quia quando quis agit ex diſpoſitione hominis, ſi non habet
effectum, remanet diſpoſitio iuris, ſecundum quem res habet e-
xitum ſuum, ideo lex non curat aliquid preſumere. Sed quando
agitur ex diſpoſitione legis, ſi lex in iſto dubio nihil preſumeret,
caſus remaneret indeciſus, ꝙ eſſe non debet. Tamen contra hanc
diſtinctionem facit multum. l. inter ſocerum. in princip. ſ. de pact.
do. ſed reſpondeo, ibi natura verborum prolatorum requirebat
filios ſuperuiuere: vnde illud, quod ibi dicitur, quia ſi priori impu
bere mortuo, debet intelligi ſic, vt dicamus qđ ſecundū propriā
ſignificationem ſtipulatio non committitur, ſed ſi ad interpretatio
nem veniamus debemus dicere impuberem prius defunctū, ⁊ ſic
interpretatio legis congruit cum propria ſignificatione vocabuli.
Vel dic, quod ibi ſtipulatio continebat idē quod ius commune.
¶ Ultimo in d. l. ſed ⁊ in illo proxi. ſeq. dicitur in ver. ſed ⁊ circa le
gem Falci. ꝙ ſi ſerui ſimul cum domino deceſſerint, non computā
tur in bonis eius tempore mortis. Contra hoc, videtur ſignifi-
catio vocabuli, quia tempore mortis ſerui erant defuncti, quia ſi-
mul cum domino deceſſerunt. Reſp. aliud eſt dicere tempore quo
moritur. vel quo decedit. ⁊ tunc ſignificatur tempus vite, cum ta-
men eſt in actu moriendi, l. ſi. de cond. inſti. arg. l. qui duos. §. j. ꝟ. de
ma. teſta. Aliud eſt dicere tempus mortis, ⁊ tunc ſignificat poſt-
quam mortuus eſt perfecte. Ita dicit tex. in d. l. ſed ⁊ in illo. ibi,
mortis eius tempore, ⁊c. ⁊ gloſſ. eſt in l. peculium. §. fin. de legatis
ſecundo.

ADDITIONES.

*CLAV. DE SEISS. ¶ §. Cum in bello. Are. conſi. l. tenet ratio
nem predictam contra Bar. ex quo etiam infert quod illud quod
dicitur in d. §. cūm in bello. ſ. eo. in filio, locum habet in filia, licet
ſit debilior propter ſexum. vide tamē in materia Fel. in c. capitulū.
de reſcript.

a ALEX. ¶ Fauor matris. An hec differentia inter diſpoſitionem
hominis, ⁊ legis ſit vera. vide Imo. in d. l. ex facto §. pen. ad Treb.
Adde an pater preſumatur premori filio, Bal. conſi. ccccxxxviij.
ij. libro.

LEX XX.

1 ☞ Seruus pene reſtitutus non admittitur ad legatum, ſecus
in ſeruo hominis.
Legatum factum cognatis, videtur factum his, qui ſunt cogna-
ti tempore mortis, vel teſtamenti.
2 Legatum factum cognatis, intelligitur de cognatis teſtatoris.
3 Cognati primo nominati, admittuntur ad legatum factum co-
gnatis, ⁊ his deficientibus proximiores admittuntur ordine ſuc
ceſſiuo.
4 Legatum factum cognatis tertij intelligitur de his qui erant tē
pore teſtamenti.
5 Legatum factum familie, vel cognatiōi Titij iam defuncti, valet:
qꝛ videtur relictū omnibus deſcendentibus ex cognatione Titij.

a **Si cognatis.** [a] Qui legat cognatis, videtur
legare his, qui ſunt cognati
tempore teſtamenti, vel tēpore mortis. h. d. Quero exē
pla huius legis in prima parte, de eo qui fuit cognatꝰ
tempore teſtamenti, ⁊ poſtea eſſe deſijt. Reſp. gl. ponit exemplum
de eo, qui deſijt per deportationem, ⁊ eadem gl. intelligit quod di
citur in textu, in ciuitate maneat, ſcilicet tempore mortis, qꝛ ſunt
reſtituti. Ad hunc intellectum op. C. de he. inſt. l. j. glo. dicit, ꝙ ibi
non fuit reſtitutus. Idē op. Inſt. de capi. dim. §. ꝙ autē. Sol. gl. ꝙ
hic perdit ciuitatem, ibi etiā libertatem, licet poſtea fuerit manu-
miſſus. Hec ſolutio probatur in l. intercidit. ꝟ. de condi. ⁊ dem. Cō
b traiſtā ſolutionē vr̄ caſus [b] in l. ex facto. §. fi. ſ. de vulg. ⁊ pup. vbi
1 factus ſeruus, ⁊ poſtea manumiſſus admittit̄. Sol. † Quandoque
quis efficitur ſeruus pene, ⁊ tunc reſtitutus ad legatum nō admit
titur, vt hic. Quandoque efficitur ſeruus hominis, ⁊ tūc reſtitutꝰ
ad hereditatem ⁊ legatum admittitur, vt ibi Ratio eſt, qꝛ ſeruꝰ
pene efficitur omnino incapax, vt ꝟ. ti. iij. l. ſi in metallū. ſed ille qui
efficitur ſeruus hominis, non efficitur omnino incapax; capit enī,
licet non cum effectu, qꝛ domino, non ſibi acquirit. l. ſi patrefa. ſ.
c de her. inſti. Cōtra hoc op. [c] ſ. de adi. le. l. ſi ſeruus, in fi. vbi per ma-
numiſſionem efficitur nouus homo. Reſp. quando ſeruus accipi
tur vt res legata, eundem habet effectum reductio in ſeruitutem
facta ab homine, quam ſi efficiatur ſeruus pene, qꝛ vtrunq̄ lega
tum extinguitur. Sed quando accipitur vt perſona legatarij tūc
ſecus eſt: ⁊ licet hec lec. in ſe ſit vera tamen quantum ad hanc legē
non procedit, per tex. hunc qui dicit, facilius. ⁊c. non enim eſt con-
gruum quod facilius admittatur, qui vno tempore eſt cognatus,
quam qui vtroque. ¶ Uenio ad ſecundam lec. ⁊ legitur in gl. duo
d bus modis, vt patet in ea. [d] Iſta lec. in prima parte legis continet
veritatem, quia illa demōſtratio, fratris Titij, ſufficit quod ad ſit
tempore teſtamenti, ſimile in l. Mela. in princip. de ali. ⁊ ci. le. Sed
quantum ad ſecundam partem legis, non videtur congruere, qꝛ
intelligit totam legem in cognatis naturalibus, ⁊ text. dicit de
adoptiuis. Preterea in cognatione naturali, ſi velles intelligere
ſecundam partem, vt non contradiceret, tex. non poteſt, ſtare, nā
legare fratri Titij, idem eſt quod legare certe perſone, ⁊ nomina-
te perſone, l. nemo. de her. inſti. ⁊ l. ⁊ ſi pepercerit. in princ. de libe. ⁊
poſth. Sicut ergo ſi perſona legatarij tempore mortis decederet
legatum euaneſceret. ita in propoſito, niſi dicamus quod legatum
fuit fratri Titij, qui nullum fratrem habebat tempore teſtamen-
ti. Tunc enim intelligitur de eo qui ſibi naſciturus eſt, argu. l. ei
quoque. ſ. de pec. le. ⁊ tunc contineret verum iſta lec. ¶ Uenio ad
tertiam lec. vt intelligamus totam legem in cognatione ciuili, qꝛ
in prima parte erat cognatus, ſed deſijt eſſe per emancipationem,
in ſecunda incipit eſſe per adoptionem. ⁊ hec lex habet multa con
traria, licet gl. dicat quod ei nihil obſtat. Ad hanc lect, opp. quod
non ſufficiat quem eſſe capacem tempore mortis ſi tempore teſta-
menti non eſt, vt infra titulo ſecundo, l. j. Soluit glo. quod ibi lega
tum erat inutile ex perſona relinquentis, vel rei legate. hic ex per-
ſona legatarij. ¶ Contra hoc oppo. Inſti. de leg. §. an ſeruo. Sol.
glo. quod legatum erat ibi inutile miſta cōſideratione legantis, ⁊
legatarij. hec lex nihil facit ad materiam regule Catoniane, quia
hic legatum ab initio non fuit inutile, imo ſemper vtile, licet que-
dam perſona ab initio non admittatur, que poſtea incipit admit-
ti, Ita dicit Old. ¶ Oppo. Inſtit. de heredum qualita. ⁊ dif. §. in
extraneis ſ. de here. inſti. l. ſi alienum. §. j. Sol. glo. dic vt ibi. Veri-
tas, eſt. quia illa concordat. Contra hanc l. facit l. cum ita. §. ſi ſ. de
lega. ij. Ueritas eſt quod ibi dicitur, quod debet inſpici qui eſt in
familia tempore mortis, ſubaudi, ⁊ teſtamenti, ⁊ ſic concordat cū
iſta. Et ita ſubaudit Dyn. ⁊ bene. Oppon. prout hec lex intelligi-
tur in cognato ciuili, non videtur procedere, nam cognatus ciui-
lis non debet intelligi in verbis prolatis a teſtatore. l. ſi ita quis.
in fin. ſ. de lega. ij. ⁊ l. ſi fideicommiſſum. de condition. ⁊ demonſtra-
tion. Soluunt quidam quod hic debet intelligi, quod in legato
fuit facta mentio de cognato ciuili, alias ſecus, vt dictis legibus.
Iſtud eſt contra hanc legem, que dicit ſimpliciter legatum eſſe co
gnatis relictum: quare dico ſic. Si aliquis efficitur cognatus po-
ſtea facto teſtatoris, vt quia ipſe aliquē arrogat in filiū, vel nepo
tem, ⁊ tunc procedit lex iſta. Si vero aliquis efficitur cognatus
tertij cognati, tunc non admitteretur, vt lege contraria. ne in ip-
* ſius poteſtate ſit alium facere admitti ad legatum. * quod nota.
e ¶ Oppo. fortiſſime. [e] ⁊ videtur quod in his verbis indefinite pro-
latis, tempus teſtamenti inſpiciatur, non mortis l. ſi ita. ſ. de auro
⁊ argento legato, hic dicitur quod inſpicitur tēpus mortis, ergo
⁊c. Poſſumus dicere quod contrarium loquitur in rebus reli-
ctis, ſed hec lex loquitur in perſonis, quibus relinquitur. Hec ſo-
lutio non placet, per ea que no. in d. l. ſi ita. ⁊ l. placet. de liberis ⁊
poſthumis vbi dicitur, quod ibi eſt ſpeciale fauore teſtamenti, ꝙ
alius poſthumus admittatur, quam ille, qui erat preſens tempo
f re teſtamenti. Quare dico [f] ſic, quod hic fuit relictum vniuerſitati:
g qꝛ cognatis, ⁊ ſic inſpſcimus [g] tempus mortis, ſicut in legato vni-
uerſali, vt l. grege. ſ. de le. ij. ⁊ l. peculiū. pro hoc hec lex. in fi. vbi idē
eſt relinquere cognatis, ⁊ cognationi. Hec ſol. nō placet. Nā co-
gnatio nō eſt vniuerſitas, que vnam perſonam repreſentat, prout
dicimus in alijs vniuerſitatibus. l. mortuo. de fideiuſ. ⁊ ideo nō po
teſt intelligi eis. vt vniuerſis relictū, ſed eis vt particularibus. ꝙ
apparet ex eo. quod incontinenti dicā, qꝛ non omnes ad legatum
admittunt̄. Dico ergo. ꝙ regula poſita. in l. ſi ita. fallit hic ratiōe
coniunctionis, vt ſic ſufficiat illi tēpore teſtamenti, vel mortis, eſſe
cognatum. Quod intelligo verū, ſi teſtator hoc ſciuit, ſecus ſi igno
rauit, l. ſi quis ita. §. ſi quis cum ignoraret. de teſta. tute. ¶ Que-
h ro, [h] hic † dicitur ꝙ legauit cognatis, de quibꝰ cognatis intelligi-
2 tur? Reſp. in dubio intelligitur de cognatis teſtatoris. l. cum acu-
3 tiſſime. C. de fideic. ⁊ l. peto. §. fratre. ſ. de le. ij. ¶ Quero, quo. † or-
* dine * admittuntur hi cognati? Reſpō. prius nominati, ⁊ his de-
ficientibus, qui proximiores ſunt in gradu. d. l. peto. §. fratre. ⁊ d.
l. cum ita. ſ. de le. ij. Et ita intelligit Dy. dum dicit, ꝙ hec lex debet
4 intelligi ſecundum illas. ¶ Quero † quid ſi ſit legatū cognatis cu
iuſdam tertij? Reſp. puto contrarium eius quod hic dicitur. Pri
mo, qꝛ non debemus intelligere niſi de cognatis, qui erant tempo
re teſtamenti, niſi alij cognati eſſent ſine facto teſtatoris. per regu
lā que eſt in l. ſi ita. de auro ⁊ argento legato. cum enim hic non lo
quatur niſi de legato facto cognatis teſtatoris, non debemus tra
here ad alias conſequentias, contra alias leges. per l. ꝙ vero. ſ. de
5 leg. ¶ Quero, † quid ſi relinquitur familie vel cognationi cuiuſdā

tertij. qui iam erat defunctus. tempoꝛe teſtamenti. an valeat lega-
i tum.[1] Et videtur quod nõ, quia non poteſt dici familia Titij, qui iam erat defunctus, vt l. ij. ff. de auro ꝛ argen. leg. Contrarium dico, quod valet, ꝛ videtur relictum omnibus deſcendentibus ex cognatione Titij. l. pꝛonunciatio. §. familie. de ver. ſig. Et ita ſe habet communis vſus loquendi. Nam idem eſt dicere, relinquo familie talis, vel domui talis, l. j. §. j. ff. ad Sil. ꝛ ibi per Iac. de Are. Et hoc caſu foꝛte non admittentur omnes, qui ſunt pꝛoximioꝛes illi Ti-
* tio: ſed omnes equaliter,* quia ceſſat ratio coniunctionis perſone defuncti.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Si cognatis. Uide Alex. cõſi. xxvj. in fi. in iij. vo. Barba. conſi. xxiiij. inſerto inter conſilia Alex. in iiij. vo. vbi dicit idem in eo qui legat liberis. ꝛ Ro. con. cxxxiiij. ꝛ conſi. xxiij. ¶ ALEX. Ad materiam huius l. vide quod conſuluit Pau. de Ca. in conſi. lxxvj. inci. in Chꝛiſti nomine amen. viſo dicto puncto, ꝛ dubijs elicitis ex eo. in iiij. dubio.

* CLAV. DE SEIS. ¶ Adde in materia Alex. conſi. clxj. conſi. clxxxiiij. col. i. ꝛ conſi. ccxxj in fi. vol. ij.

b ALEX. ¶ Uidetur caſus. Caſus no. ꝛ vide Bar. in l. iij. §. filius. de li. ꝛ poſth. ꝛ in l. intercidit. de condi. ꝛ demon. Uide Bal. in l. lata. C. de app. ꝛ in l. j. C. de his qui ad li. ꝛ quod no. per glo. Bart. ꝛ doc. in l. Sallus. §. ꝛ quid ſi tantum. de lib. ꝛ poſth.

c AND. BAR. ¶ Contra hoc opp. Et pꝛo his que hic dicuntur, vide Lud. Ro. in conſi. ſuo cxxxij.

d ALEX. ¶ Patet in ea. Uide que no. Bal. in l. humanitatis. in ver. vlti. opp. C. de imp. cum ſeq. ꝛ in l. pꝛedia. C. de fideicom.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Admitti ad legatum. Aliter reſpõdet Are. in l. ſi qs poſthumos. in pꝛin. ff. de libe. ꝛ poſth. quod hic ideo eſt articulatum nomen cognationis, quod eſt nomen ciuile, patet, quia non cadit in ſeruo. ſed in contrarium facit quod habetur per Alex. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad treb.

e ALEX. ¶ Opp. foꝛtiſſime. Adde Pet. de Anch. ꝛ Imo. in c. indicante. de teſt. ꝛ vide in conſi. meo quod habeo cum illoꝛum de Pirena circa medium.

f AND. BAR. ¶ Quare dico. Et vide p iſto d. Pe. ꝛ Io. de Im. in c. indicante de teſt. vbi Io. videtur contradicere Ang. in l. Titia ſeruis. ff. de ma. teſt. vbi per illum tex. dicit ꝙ ibi teſtatoꝛ legauit pediſſe quis, quod ſufficit quod ſint tempoꝛe teſtamenti pediſſeque ꝛ vide que ibi dixi, quia Io. de Imol. male ponderauit dictum Bartol. hic.

g ALEX. ¶ Inſpicimus. Et per hoc declara. l. qui filiab⁹. in pꝛin. de leg. j. ꝛ ibi dixi poſt Imo.

h ALEX. ¶ Quero. Et no. ꝙ conſuluit Bal. in conſ. inci. in noīe domini. caſus talis eſt quidam Titius deceſſit. ꝛc. quod teſtatoꝛ dicit ſubſtituo filio meo pꝛoximioꝛes meos, ꝙ iſto caſu moꝛtuo filio relicta ſoꝛoꝛe, ꝛ filio ex alia ſoꝛoꝛe pꝛemoꝛtua, poſt moꝛtem patris teſtatoꝛis quod ſoꝛoꝛ ſola veniat ad ſubſtitutionem excluſo filio, ꝛ ſoꝛoꝛe pꝛemoꝛtua poſt moꝛtem patris teſtatoꝛis. ꝛ hic pꝛopter verbum meos, poſitum in ſubſtitutione, quod refertur ad tēpus moꝛtis teſtatoꝛis alle. hanc l. ſi cognatis, alias autem, ſi non eſſet verbum meos, equaliter admitterentur per d. l. cum ita. §. fi. ꝛ ibi gl. que inci. quandoque. de le. ij. ꝛ quia illa verba teſtatoꝛis debent aliter intelligi l. ſi cui. ff. de ſer. ꝛ quis dicatur pꝛoximioꝛ, vide in l. pꝛoximus. ff. de ver. ſig. ꝛ in l. j. ff. vnde cog. Adde quid ſi dicat pꝛoximioꝛibus de domo ſua. Pet. de Anch. conſi. clj.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Quo oꝛdine. Ad idem vide Alexā. conſi. xxv. in fi. vol. iiij.

i ALEX. ¶ An valeat legatum. Si teſtatoꝛ reliquit familie talis ꝛ ille iaꝫ erat defunctus. facit l. inſula in fi. ꝛ quod ibi no. de ac. re. do. ꝛ adde Pet. de Anhc. ꝛ Imo. in c. indicante. de teſta.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Equaliter. vide Alex. in l. gallus. §. j. ff. de liber. ꝛ poſth.

LEX XXI.

1 ☞ Collegio illicito ratione ſecte, relinqui non poteſt, nec ſingulis de tali collegio.
2 Collegio Iudeoꝛum relinqui non poteſt, licet non ſit repꝛobatum ratione ſecte.
Iudeo relinqui poteſt.
3 Legatum factum Iudeis de peruſio, videtur factum vt ſingulis, non vt collegio, ꝛ valet.
4 Collegio fruſtratoꝛum relinqui poteſt.
Collegium, quod fit ad pium actum, dicitur a lege appꝛobatum.
Fraternitas laicoꝛum coꝛam laico conuenitur, ſed ſi ſunt laici, ꝛ clerici, coꝛam eccleſiaſtico.
Uniuerſitas ſcolarium coꝛam eccleſiaſtico conuenitur.

CUm ſenatus. Collegio licito legari poteſt illicito non. ſingulis tamen de
a tali collegio licite relinquitur. h. d. ¶ Opp.[a] ꝙ ſi non poteſt relinqui collegio, non poteſt relinqui ſingulari perſo[...]
1 C. de he. So. Hoc† debet intelligi, quando collegiũ eſt repꝛo[...] non ratione ſecte, ſed ideo quia non appꝛobatum. Si enim ratione ſecte eſſet repꝛobatum, vt collegium hereticoꝛum, tũc [...]
b de collegio non poteſt relinqui, vt l. contraria. ¶ Quero [...]
2 † relinquatur collegio Iudeoꝛum? Certum eſt quod non [...] C. de Iude. ſed dubium eſt an ſit repꝛobatum ratione [...] ꝙ non, in d. l. j. Old. cõtra. ſed eſt text. ꝙ non eſt repꝛobatũ [...] ſecte, ꝛ ſic poteſt legari cuilibet Iudeo. l. ſpadonem. §. iam [...]
3 ꝛ Iudei. de excu. tu. ¶ Sed quero. † quid ſi relinquitur Iu[...] Peruſio, vtrum videatur vt collegio relinqui, vel vt ſing[...] detur ꝙ vt collegio, vt ff. l. pꝛox. in fi. Dixi. in l. ciuibus. Co[...] puto, quia illa interpꝛetatio. relinquere ciuibus. idem eſt [...] quere ciuitati, eſt vera. quando ex ea nihil reſultat contra [...] ꝛ ex eo legatũ nõ efficiť inutile, ſꝫ qñ reſultat aliquid cõtra [...] vel legatum efficeretur inutile, tunc non debet fieri. vt ſup[...]
4 l. quoties. ¶ Quero. † quid[c] ſi relinquitur collegio fruſtr[...]
c an illud collegium ſit repꝛobatum? Reſp. Omne colleg[...] ad pium actum, eſt appꝛobatum a lege. l. j. circa pꝛin. ꝛ ib[...] cuiuſque vni. ꝛ vt puto iſte fraternitates debent conue[...] iudice ſeculari. quãdo fraternitates ſecularium ſunt: ſed [...]
d fraternitates ſecularium ꝛ clericoꝛum, tunc deberent [...] coꝛam iudice eccleſiaſtico. Et idem dico in vniuerſitate [...]
5 quoꝛum Rectoꝛ eſſe non poteſt, niſi clericus ſit. ¶ † Q[...] quitur arti mercatoꝛum, vel caligarioꝛum? Tunc eſt [...] talia collegia, exceptis quibuſdam ſunt repꝛobata. l. j. ff. [...] iuſque vni. no. vnde eis non poteſt legari. Sed ſi talia co[...] ſent appꝛobata per Pꝛincipem, vel a ſuperioꝛe, vel a ciui[...] que ſuperioꝛem non recognoſcunt, tunc poterit eis legar[...] ſtes. ff. de cap. ꝛ poſtli. reuer.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Op. adde late no. per Bal. in l. fi. in fi. ff. de col. [...] de Bar. ꝛ do. in l. ſi quis a filio. §. fi. de le. j. nam omne colleg[...] repꝛobatum, ſi non apparet appꝛobatum. vide quod no. [...] c. j. §. conuenticula. de pa. iu. fir. ꝛ ibi omnino vide per eũ. [...] materia habetur per Bal. in l. fi. C. de col. illi. ¶ Adde Ab. [...] lv. vbi habetur que collegia ſint appꝛobata.

b AND. BAR. ¶ Quero quid. Et an Iudeis poterunt [...] toꝛes vide Bar. in ru. ff. de iuſti. ꝛ iu. Et an poſſit relinqui [...] vide gl. in c. Iudei. de Iude. que dicit ꝙ nõ. tex. in c. [...] ꝛ in c. ſi qs epiſcop⁹ de her. ꝛ tenet Ange. in l. j. C. de iude. [...] iura idem tenet Ra. in l. j. C. de ſac. eccl. Sed contra [...] j. C. de Iude. ꝛ Pe. Cy. ꝛ Sal. in l. j. C. de ſa. ſan. eccl. [...] j. C. de iud. Ego dixi late in d. c. Iudei. ꝛ vide ibi omnino.

c POMA. ¶ Quero quid. Quid ſi eſſent fraternitates [...] c. ex literis. in j. notabili. de conſt.

d ¶ Sꝫ ſi eſſent. Adde tu ꝙ ex hoc habes ꝙ ſi in vniuerſitate [...] clerici ꝛ laici, ꝙ tũc vniuerſitas debet corã eccleſiaſtico [...] ꝛ clarius Bar. in l. j. ff. de coll. illi. ꝛ Bal. in auth. [...] pa. Ant. de Bu. in c. dilecta. poſt Inn. de exceſ. pla. ꝛ [...] rep. regule ea que. q. xvj. de re. iu. ꝛ Abb. in c. ex literis. [...] cõtra hoc videť ꝙ imo ipſa vniuerſitas cõueniri poſſit coꝛam iudice vniuerſali loci, ꝛ ſic corã Poteſtate loci, ex quo eſt corp⁹ [...] tũ, ſeu repꝛeſentatũ, de quo nõ eſt aliqua lege diſpoſitũ ſub quo iudice debeat cõueniri, vnde cõueniať corã iudice loci. vbi eſt. [...] qꝛ tũc non conſiderantur ſinguli de vniuerſitate, vt vniuerſ[...] ſed vt vnũ coꝛpus fictũ ar. eius ꝙ dicitur, quod eſt vniuerſit[...] nõ eſt ſingulorum. l. j. §. j. ꝛ l. in tm̃. §. vniuerſitatis. ff. de rer. di. [...] quo vide ẽt p Mar. Soc. in c. j. ver. xiiij. declara. extra. de foro c[...]

LEX XXIII.

1 ☞ Hereditas matris tranſmittiť ad ſuos ꝛ ſi non ſunt ſui tranſmititur beneficio reſtitutionis in integrum, ſi non fuit adita.

CUm pubere. Quero quis habebit here[...] tatem matris? Et videť q[...] ceſſoꝛes filij, ꝛ per cõſequẽs habeãt hereditatem matr[...]
1 alias iſta lex fruſtra poſita eſſet. Sed tunc quero. † quomodo [...] filius tranſmittit hereditatẽ matris nõ aditã ad extraneos? [...] cit Mar. Sili. ꝙ hec eſt ratio, qꝛ filius fuit impeditus adire hereditatẽ, arg. l. ſi quis in graui. §. elegãter. ad Sylla. ꝛ Cy. refert [...] apud hoſtes. C. de ſu. ꝛ leg. Ego intelligo hoc verũ, ꝙ ad heredes filij tranſmittiť matris hereditas, ſi ſunt heredes ſui, per l. vni. C. de his qui ante aper. ta. alias nõ trãſmitteretur, niſi per beneficium reſtitutionis in integrum, vt dixi in l. qui duos. in pꝛin. ff. co. per [...] Pantonius. ff. de acq. her. Non ob. l. ſi quis in graui. §. elegant[...] qꝛ ibi fuit impeditus impedimento iuris: hic impedimento fact[...] Dixi in l. ventre. de acqui. here.

LEX XXV.

CUm in teſtamento. De hoc dic [...] no. per Dy. in [...] inſpicimus de regu. iur. lib. vj.

LEX XXVI.

b ☞ Teſtatoris diſpoſitio diſponentis ſatiſfieri debere omnibus deſcriptis in ſchedula, quam dedit guardiano fratrum minorum, valet, ſi apparet, quid ſit illa ſchedula.

1 **Item heredi.** Hanc legem allego ad queſtionem † de eo qui reliquit vt omnibus illis ſatiſfiat, qui ſunt ſcripti in ſchedula,[a] quam dedi guar-
a diano fratrum minorum, an valeat? Iac. determinat quod non. Ego determino contrarium, ſi apparet ꝙ illa ſchedula ſit illa, quã teſtatoꝛ guardiano dimiſerit, ex cõparatione literarũ, vel alio mo-
2 do vt dixi in l. ſi ita ſcripſero. de cõditio. ⁊ demon. ¶ † Itẽ no. hãc legem. nam vidi teſtamentum, in quo teſtatoꝛ ſic dixit, lego Titio mille, que det illi perſone, quam declaraui ſibi ⁊ heredi meo: deceſſit teſtatoꝛ, contentio eſt inter heredem ⁊ legatarium, qꝛ heres dicit de vno, legatarius dicit de alio, quid iuris? Dico, quod debet inſpici quod eſt veriſimilius, ratione affectionis teſtatoris: alias fideicommiſſum eſſet inutile ratione incertitudinis. l. ſi fuerit. in
3 prin. ff. e. ideo remanet penes legatarium. ¶ Ultimo not. † quod ſi relinquo tibi centũ, ⁊ dico: volo ꝙ dentur ei quem dixi tibi, ꝙ in dubio non videtur factũ illud relictũ in fraudem, vt hic. ⁊ no. in l. Lucius. §. fin. ff. de le. j. ⁊ l. non intelligit. circa princ. de iure fiſci.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ In ſchedula. De ſchedula relicta apud fratres Sancti Franciſci ⁊ vide ad hoc dictum quod habes in l. ait pretoꝛ. §. ſi iudex de re iud.

LEX XXVII.

Cum queritur. (Iſtam legem declara per Dy. in ca. contra eum. de regulis iur. lib. vj. ⁊ dic vt no. in l. veteribus. ff. de pactis.

LEX XXVIII.

Si quis de pluribus. (Incertitudo perſonarum ⁊ rei relicte vitiat legatũ, hoc dicit. Hoc declara per Dy. in ca. in obſcuris. de reg. iur. lib. vj. ⁊ per ea que dixi in l. quidã relegatus. ff. eo.)

LEX XXIX.

1 ☞ Inquiſitio formata contra Titium poteſtatem Peruſij, procedit, licet vocetur Sempronius.

a **Qui habebat.** [a] An proprium nomen, vel demonſtrationum inſpicere debeamus, ex qualitate notitie diſponentis inſpicitur. hoc
1 dicit. Dixit † per hanc l. quod ſi dux ducatus facit inquiſitionem contra Titium poteſtatem Aſſiſij. cum in veritate vocetur Sempronius, quod magis inſpicimus hanc dignitatem, quam nomen proprium, qꝛ nomen proprium non habetur menti. vt hic, ⁊ ſic magis accipitur demonſtratio, quam nomen proprium. Dixi in l. demonſtratio. de condict. ⁊ demonſtr. Secundo no. quod hic eſt vnus de caſibus in quo doctrina que ſumitur ex l. ſi communis ſeruus ita. de ſtip. ſer. non habet locum, vt hic propter notitiam teſtatoris, ⁊ dixi in d. l. ſi communis ſeruus.

ADDITIO.

a AND. BAR. ¶ Qui habebat. Et vide Bar. in l. demõſtratio. in princ. de cõdi. ⁊ demõſt. Et vide quod no. in c. ſignificãte. de reſc. ALEX. Et iſtum tex. no. all. Bar. in l. iiij. in fi. de le. j.

LEX XXX.

1 ☞ Clauſula in fine poſita, quãdo referatur ad omnia precedẽtia.

1 **Plures.** † Clauſula in fine poſita nõ refertur ſolum ad omnia proxima, ſed ad omnia precedentia continuata ſcriptura prolata, hoc dicit. Quero, que eſt ratio huius legis quod clauſula in final. poſita, ad omnia precedentia refertur? Reſpond. primo propter dictionem repetitiuam
a hoc amplius. leg. Aurelius. §. teſtatoꝛ. ff. de li. le. Secunda ratio[a] eſt, qꝛ clauſula vltimo poſita fuit per ſe principaliter poſita vnde ad omnia precedentia refertur. l. iij. §. filius. ff. de lib. ⁊ poſth. ⁊ l. talis ſcriptura. ff. de le. j. ⁊ l. j. de lib. prete. Si enim illa clauſula nõ eſſet per ſe principaliter poſita. ſed ad aliã diſpoſitionem qualificandam: vt puta. ſi cõditio, vel modus inſeritur legato vltimo loco appoſito, tunc ad aliud non refertur, niſi ad illud vltimũ. l. fi-
b liumfa. ⁊ ibi no.[b] quando dies le. cedit. ¶ Quero quare dixit Iuriſconſultus. cõiuncta ſcriptura. Dicit gl. ſecus ſi ex interuallo, l. lecta. §. dicebam. ff. ſi cer. pe. Uide gl. que incip. nunc re coniungit. ibi, ⁊ facit vim. ⁊ dic, hoc non eſt verum, qꝛ non eſt interuallũ in eodem teſtamento non diuertendo ad alios actus. Nam teſtamentum debet fieri vno contextu. l. heredes. in fi. ff. de teſta. Sed veritas eſt vt intelligamus coniuncta ſcriptura, id eſt, cõtinuato ſermone: ſecus ſi in medio plura dixiſſet, qꝛ tunc ad omnia precedentia non refertur, vt no. gl. in fin. Inſti. de re. di. §. item lapilli. An autem clauſula in precedentibus legibus appoſita, intelligatur repetita in ſequentibus, dixi in l. pretoꝛ. §. erit que differentia. vi bono. rapto.

ADDITIONES.

a AND. BAR. ¶ Secunda ratio. Et vide d. l. ſcriptura. c. ſecundo requiris. de ap. tamen ſi conditio vel modus inſeritur non refertur niſi ad proximum.

b ALEX. ¶ Et ibi no. Intellige ſaluo eo quod habetur in l. mulieri ⁊ Titio. ⁊ quod ibi Bar. de cond. ⁊ demon. ⁊ hic adde Bal. in l. j. in fi. C. de le. hered.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Adde Alex. conſi. xlviij. vol. j.

TITVLVS VI.

De iis que pene cauſa relinquuntur.

LEX I.

1 ☞ Relictum nomine pene etiam de iure digeſtorum valet.
2 Diſpoſitiones reprobate que dicantur.
3 Statutum, quod conſanguinei clericorum teneantur pro eis ſi aliquid non faciunt, non valet.

1 **Filiofamilias.** Si precedit diſpoſitio illicita, ⁊ probroſa, relictũ nomine pene a quocunqꝫ, non valet, hoc dicit. Opp. † quod relictum nomine pene a quocunqꝫ, valet, vt C. eodem. l. j. ⁊ Inſti. de lega. §. fin. Sol. gl. hic, ⁊ l. mulcta. de condi. ⁊ demonſtr. ⁊ l. ſi is qui heres. ff. de vulg. ⁊ pup. quod iſte leges hodie ſunt correcte. Dy. in d. l. mulcta. hoc reprehendit, qꝛ etiã de iure antiquo poterat relinqui nomine pene. l. j. §. item ſi ita. ad l. fal. ⁊ l. ſi penũ. quando dies le. ce. ⁊ ff. de pe. le. l. j. Non ob. hec lex q̃ loquitur, quando precedit aliqua temeraria, vel illicita diſpoſi-
2 tio, quod tenet Cyn. C. eo. l. j. Quero. † que ſunt iſte diſpoſitiones probroſe? Reſpõ. quando in diſpoſitione venit aliquid, quod ſit reprobatum moribus, iure ciuili, vel pretorio. l. j. ⁊ l. filius. de cõd. inſt. Item puto, quod ſi dicitur in teſtamento, lego filie mee centum, ⁊ volo quod nõ poſſit ſe maritare ſine cõſenſu talis, alias cadat a dicto legato: certe iſtud non valet. l. cum tale. §. ſi arbitratu. ff. de condi. ⁊ demon. Idem puto, quando aliquid relinquitur filio infra legitimam, ⁊ adijcitur quod ſi plus petat: cadat a dicto legato: certe iſta adiectio non valeret, quia grauamen non poteſt
a poni in legitima. l. quoniam. C. de inof. teſt. ¶ Ultimo no.[a] hanc
3 l. contra ſtatuta † ciuitatum, que dicunt, quod clerici aliquid faciant, ⁊ ſi non faciunt, eorum conſanguinei teneantur ad tantam
b penam, certe iſta adiectio pene, nõ valet,[b] vt hic. ⁊ de iſto grauamine quod imponit cõſanguineis, dixi in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi pretori. de ope. noui nuncia. in ix. q.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ Ultimo no. Et vide Bal. in l. ſi. C. eo. ad fi. ⁊ vide glo. fin. ſecundum Ang. in l. ij. ff. ne quis eum. ⁊ vide gl. fin. in c. ſciant cuncti. extra de elec. quod percutiens cõſanguineũ clerici, incidit in canonem late ſententie. ſi quis ſuadente. ⁊ vide Ang. in §. qꝛ vero Leonis. in auth. de non ali.

b ALEX. ¶ Non valet. Imo fortius dico ꝙ tale ſtatutum nõ valet, qꝛ videtur factum in odium clericorũ. c. Petrus Diaconus, ⁊ c. ſignificaſti. de homi. l. heres meus. §. fi. de cond. ⁊ demon. ⁊ hanc partem tenet Imo. ⁊ idem tenet Bald. ⁊ Ang. per illam l. in l. j. ff. in ius voc. vt eant. Bal. in l. j. C. de ind. vidui. ⁊ Lap. all. iij. ⁊ gl. no. in cle. ij. de ſenten. excom. in ver. quomodolibet. ⁊ ſing. no. Bal. in l. raptores. de epiſc. ⁊ cle. ⁊ in l. j. C. vnde vi. concordat Bal. in l. vt vim. ff. de iu. ⁊ iure. Et pro hac parte eſt caſus no. in c. ſciant cuncti de ele. in vj. alle. per Ang. in d. l. vt vim. Et per hoc dico, ꝙ ſtatutum dictans ꝙ coloni clericorum teneantur ad collectas. ⁊ hoc in odium clericorum, tale ſtatutum eſt contra libertatem eccleſie. ⁊ ita ſing. tenet Bar. in l. hi penes. C. de agric. ⁊ cenſi. lib. xj. ⁊ ſentit in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi pretori. de ope. noui nun. ⁊ Bald. in l. j. C. de epiſco. ⁊ cleric.

LEX II.

1 ☞ Legatum factũ filie de mille ſi nuberet, ⁊ ſi monaſteriũ ingrediatur, ꝙ habeat ducenta, valet: ſed cã reijcitur, ⁊ habebit mille.
2 Cautela vt legari poſſit minor ſumma filie monaſterium ingredienti, quam ei que nupſerit.
3 Uſuras non poteſt indicere teſtatoꝛ in teſtamento heredi, ſi non ſoluit legatum.
4 Pena adiecta dationi quantitatis vltra legitimum modum vſurarum, non valet.

a **Penam.** [a] (Exempla huius legis dic vt in gl.)
1 † Quero pater reliquit filie ſue, ſi nupſerit, mille, ⁊ ſi ingreſſa fuerit monaſteriũ, habeat ducenta tãtum. non vltra: an iſtud videatur detractũ de illa quãtitate maiori. nomine pene, an ſit cauſa? Et videt ꝙ ſit cã, qꝛ ex cauſa videtur dixiſſe, qꝛ ſi monaſterium ingrederetur, poterit ingredi cum minori pecunia. quam ſi nuberet: ſed certe ſiue ſit
b cauſa, ſiue pena, legatũ valet: ſed iſta pena. ſiue cauſa reijcitur,[b] vt in auth. de ſan. epiſc. §. ſed ⁊ hoc preſenti. Ratio eſt, qꝛ talis cauſa impediret vitam contemplatiuam, nam timore ducta, ne perderet
c illud legatũ, citius nuberet, quã monaſteriũ ingrederet[c] † quod